

Ljudska PRAVICA

„LJUDSKA PRAVICA“
USTANOVljena 1. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1951 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z „BORBO“.

V Londonu proučujejo odgovor SZ

V britanski javnosti se vse bolj načenja vprašanje, kaj britanska in francoska vlada pravzaprav hočeta doseči s svojim osamljenim in nepopustljivim stališčem do suezskega vprašanja

(Od našega stalnega dopisnika.)
London, 10. avg. Noto, ki jo je večerj poslal Sovjetska zveza, so danes proučevali ministrski predsednik Eden, zunanji minister Selwyn Lloyd in strokovnjaki Foreign Officea. Predstavnik angleškega zunanjega ministrstva je danes na sestanku novinarjem rekel, da so v njem tudi nekateri elementi, ki medsebojno niso v skladu in s katerimi se Velika Britanija ne strinja. Priporočil je, da je treba noto in večerj poslati poročilo snati za dva dela ene zaokrožene celote.

Namen angleške in francoske vlade je bil namreč, da bi londonska konferenca, ki naj bi trajala kvečjemu 7 dni, sprejela sklep o internacionalizaciji Suezskega prekopa. Na uvodnih londonskih razgovorih so se tri zahodne države zavzemale za zmernost stališča. Pozneje je Washington razvil živahno diplomatsko dejavnost, da bi ublažil učinek tega nič kaj posebno popularnega načina, kako so sklicali mednarodno konferenco, med drugim tudi s trditvijo, da ameriška vlada nikakor ni za takšen diktat, ki ga spremlja prhu se grožnja z vojaško intervencijo.

Vprašanje, ki je ostalo brez odgovora

Da je Suezski prekop izredno razen za gospodarstvo Velike Britanije, kakor tudi mnogo drugih dežel, tega nihče na svetu ne zanika. Nihče tudi ne more zanikati, da morajo na tej vodni poti v prihodnje veljati načela svobodne plovice, kakor veljajo že od začetka tako imenovane suezske krize. Čedalje bolj pa se tudi tu v Londonu vsiljuje vprašanje, kaj angleška in francoska

To je bilo med drugim stališče, ki sta ga zagovarjala najprej Murphy, pozneje pa tudi Dulles med londonskimi razgovori z Edenom, Lloydom in Pineaujem. Ameriško gledišče pa v Londonu še ni doseglo psihološkega učinka. Vse kaže, da se razlike še zdaj niso bistveno zmanjšale. Velika Britanija svojega ozkega in brezkompromisnega stališča v glavnem ni spremenila vzlic drugačnemu stališču ZDA in nerazpoloženju v deželah Commonwealtha - Indiji in Ceylonu, vzlic grški pripombi, pa tudi čedalje pogostejšim svarilom v sami angleški javnosti, da takšna politika že zdaj praktično pomeni osamiti Veliko Britanijo glede suezskega vprašanja od vsega sveta, od vseh povabljenih in nepovabljenih dežel, z edino izjemo francoske vlade.

Ni šlo torej za pričakovano egiptsko in morebitno sovjetsko opozicijo, marveč za trenja mnogo večjega obsega, ki je bilo že pred moskovskim poročilom in ne glede na njegovo vsebino ustvarilo zamotano, zelo problematično vzdušje pred londonsko konferenco. Mučno, kakor redkokdaj v zadnjih časih, polno napetosti in negotovosti.

vlada pravzaprav želita s svojim osamljenim in nepopustljivim stališčem in kako mislita, da bi ga lahko uresničili s tako neznatnim upanjem, na popolno podporo kogarkoli? Vse kaže, da se za to stališče ne bo ogrela večina na londonskih razgovorih, celo če bi prišlo do njih v napovedanem času in v normalno predvideni sestavi. O tem pa so tudi že začeli dvomiti.

Ce pa se bo uveljavila naspotna domneva, ki je videti manj verjetna, da bi namreč konferenca sklenila »internationalizacijo« Suezskega prekopa docela v duhu tež angleške in francoske vlade, bi takoj nastalo vprašanje: »Kaj potem?« Tudi če ne upoštevamo vseh drugih strani, je jasno, da so angleške in francoske teze za Egipt nesprejemljive. To je rekel tudi predsednik Nasser, to so izjavili Nehru, sovjetska vlada in arabski državniiki. To se je upal povedati tudi srednjevzhodni zaveznik zahoda Irak. Tako mislijo Azija, Afrika in kdo ve koliko dežel v Evropi in na svetu! Egipt ji torej ne bo sprejel, ne na konferenci, ne

kjerkoli drugje, pa naj se udeležijo konferenci ali ne, ker se je, najmanj kar lahko rečemo, znašel v

Kaj bi pomenila vojaška intervencija

V Veliki Britaniji in Franciji so nekateri še zmerom prepričani, da bi lahko to dosegli z vojaško intervencijo proti Egiptu. Stvarno pa glede tega ni nobenega upanja. Predvsem to zdaj ni več sodobno priznana metoda. Egipt pa tudi ni dal nobenega povoda, ki bi lahko opravičil to akcijo, ne z duhom ne s črko Ustanovne listine Združenih narodov, brez tega pa bi prinesel vsak začetek bitke nedvomno nevarnost, da bi jo presodili kot agresijo. Velika Britanija in Francija pa bi se v kaj takšnega pač ne upali spuščati.

Naposled tudi ni upanja, da bi se vojna ustavila na peščenih egiptovskih tleh, marveč bi dvig-

položaju, da se ukloni brezpogojnemu diktatu. Kako potemtakem uveljaviti te teze?

nila ves arabski svet in povzročila takšne komplikacije, ki bi se močno tikale vsega sveta. O tem ne more biti več dvoma.

Ce upoštevamo vse to skupaj z ameriškimi izjavami, da ZDA nočejo biti v nobeni zvezi z vojaškimi akcijami, nadalje iz vesti iz Washingtona, da pripravljajo ZDA predlog o reinternacionalizaciji Suezskega prekopa, o katerem v Londonu še ne vedo mnogo, ter z moskovskim poročilom, da ZSSR podpira Egipt, tedaj ne ostane nič drugega kakor sklep, da angleško-francoskega stališča pri najboljši volji, in še celo, če ga presojamo pragmatistično, ni lahko razumeti.

Pošiljanje čet v Sredozemlje so odgodili

Takoj potem, ko je prišla sovjetska nota, so se začela angleško-francoska posvetovanja. Vse kaže, da bodo zahtevale zahodne države od sovjetske vlade prek svojih veleposlanikov nekatera pojasnila.

Bilo pa bi zelo dobro, če bi zdaj, ko so prišli odgovori malone vseh vlad, povabljenih na konferenco o Suez, v Londonu in Parizu proučili prvotna gledišča. Zlasti pa bi bilo dobro, da bi danes znova odgodili odhod čet s civilnimi letali iz Velike Britanije na sredozemska oporišča mogli dokončno preklicati.

Tu že mnogi mislijo, da bi to

Udeležba Kitajske na Zagrebškem velesejmu

Peking, 10. avg. (Nova Kitajska) LR Kitajska bo letos prvič sodelovala na zagrebškem velesejmu, kjer bo razstavila okrog 3700 proizvodov. To je izjavil pred odhodom v Jugoslavijo namestnik generalnega sekretarja komiteja za izboljšanje mednarodne trgovine Fang Cu. Rekel je, da zdaj grade kitajski paviljon na Zagrebškem velesejmu, ki bo zavzemal 4000 kvadratnih metrov.

SLAVNOSTNA OTVORITEV V. KOROŠKEGA VELESEJMA V CELOVCU

Največji gospodarski dogodek na Koroškem

Razen Avstrije, Zahodne Nemčije in Italije razstavljajo svoje blago tudi nekateri podjetja iz Jugoslavije — Živahna pobuda za razvoj zunanje trgovine

Celovec, 10. avgusta. — Včeraj dopoldne so v Celovcu nadvse slavnostno odprli 5. koroški velesejem, ki že po prvih vtisih obiskovalcev vzbuja presenetljivo lep prikaz gospodarske dejavnosti in marljivosti ter je letošnji največji gospodarski dogodek Koroške, kot je v svojem govoru poudaril deželni glavar Ferdinand Wedenig. Razen številnega občinstva, proizvajalcev in gospodarstvenikov so se otvoritve udeležili mnogi predstavniki oblasti in gospodarskega življenja ter delegacije iz sosednjih držav, ki razstavljajo na velesejmu. V jugoslovanski delegaciji sta bila med drugimi navzoča član Izvršnega sveta LRS Tone Bole in predsednik mestnega sveta Ljubljane dr. Marjan Dermastia. Velesejem je slavnostno odprl zvezni kancler inž. Julius Raab, ki je ob tej priložnosti ugotovil, da je koroški velesejem ne samo manifestacija gospodarske dejavnosti Koroške, ampak hkrati tudi živa pobuda za nadaljnji razvoj zunanje trgovine, zlasti trgovinskih odnosov med Avstrijo, Jugoslavijo in Italijo.

Koroški velesejem je razsežen, smotno urejen in prikazuje malone vse proizvodno bogastvo Koroške, v prav posebni meri pa koroško gozdno gospodarstvo in tehnično dokaj dognano lesno predelovalno industrijo.

V vseh prostorih razstavlja nad 800 domačih in nekaj nad 100 tujih razstavljalcev iz Zahodne Nemčije, Italije in Jugoslavije. V razsežnem paviljonu števil 13 je v zornem in prikupnem razstavilo svoje proizvode in izdelke okoli 30 jugoslovanskih podjetij, med njimi »Elan« iz

Begunj, »Iskra« iz Kranja, »Inštitut za elektroizveze« iz Ljubljane, »Domeksport« pa »Koteks« in »Medex« ter »Gosad« in še druga podjetja, med njimi celo nekatera iz kopskega okraja, tako »Delamaris« in »Fruktus«. Med Jugoslavijo in Avstrijo je bil namreč v okviru velesejma sklenjen kompenzacijski dogovor v skupnem izvoznem in uvoznem znesku nekaj nad 13 milijonov šilingov. Po dogovoru bo Avstrija izvozila v Jugoslavijo med drugim kmetijske stroje, železne in kovinske izdelke, avtomobilske in

motorne sestavne dele, kemikalije, papir, lovske puške in razno galanterijsko blago. Jugoslavija pa bo izvozila v Avstrijo ferokrom, zdravilna zelišča, sveže sadije, čreva, čebelni med, ribje konzerve, lesno ogelje in drugo.

Med drugim je na letošnjem celovškem velesejmu posebno zanimiva udeležba Trsta, ki v 14. paviljonu s slikami, grafiki, prostori in drugim gradivom kaže Trst kot pristanišče in luko, skozi katero je nekoč tekla pretežna večina avstrijskega čezmorskega prometa.

Danes so imeli na zunanjetrговinskem oddelku celovške trgovinske zbornice trgovinski zastopniki Trsta, Jugoslavije in Zahodne Nemčije zunanjetrговinska posvetovanja, o čemer pa ni bilo izdano kako posebno poročilo.

Celovski velesejem je imel že prvi dan mnogo obiskovalcev. Mikavna in čudovito živa postane podoba velesejma zlasti še zvečer, ko žari ves velesejemski prostor v tisočih lučeh in barvah in se med razvedrilnimi napravami in vabljivostmi pretakajo potoki sproščenega občinstva.

Svečanost v Trondhjemu

Izročitev listin hvalečnosti norveškim mestom za pomoč, ki so jo nudili našim internancem

(Od našega posebnega dopisnika.)
Trondhjem, 10. avg. Jugoslovanski pooblaščen minister na Norveškem Vladimir Rolović je izročil danes ob 13 na svečan način listine hvalečnosti s podpisom predsednika Tita mestu Trondhjemu, komuni Strinda, bolnišnicama Rotvol in Ringvol ter organizaciji Rdečega križa Trondhjema za pomoč, ki so jo nudili našim internancem na Norveškem med drugo svetovno vojno.

Ob 11 sta minister Rolović in Djordje Andrejevič-Kun, vodja delegacije ZB NOV, položila venec na grobove naših internancev v mestu Moholtu blizu Trondhjema. Polaganju venca so prisostvovali najuglednejši predstavniki Trondhjema in komune Strinda Ivar Skjenes, guverner pokrajine Trondhjema in njegov namestnik Askiv Jerum, predsednik komune Strind. Karl Selberg, sekretar Delavske stranke za področje Trondhjema Vordal, predsednik Rdečega križa Nilsen ter več drugih predstavnikov in novinarjev. Z enominutnim molkom so počastili spomin umrlih internancev, potem pa so navzoči obiskali mesto Rotvol, kjer je bilo do leta 1945 taborišče naših internancev.

Po obisku v Rotvolu so se minister Rolović, člani delegacije ZB in predsednik Delavske stranke Vordal odpravili v mestno posvetovalnico, kjer je minister Ro-

lovič v svečani dvorani izročil listine županu Trondhjema in predstavnikom komune Strinda ter bolnišnicama Rotvol in Ringvol in organizaciji Rdečega križa.

Minister Rolović se je v krajšem govoru zahvalil navzočim za pomoč, ki so jo nudili našim internancem. Med drugim je rekel: »Družine kakih 3000 padlih in umrlih Jugoslovancev in hitlerjevskih taboriščih na Norveškem so hvaležne, da ste zbrali kosti njihovih očetov in sinov in njihova imena oteli pozabi. Naši narodi so vam hvaležni za vse to, kar ste storili.«

Zupan Trondhjema se je v imenu navzočih in prebivalcev Trondhjema toplo zahvalil za listine.

Več tisoč kilometrov daleč od domovine počivajo v Moholtu in Rotvolu pri Trondhjemu zemeljski ostanki 210 jugoslovanskih internancev. Norvežani so postavili v Moholtu lep spomenik umrlim prijateljem iz Jugoslavije. Na njem je vklesan napis: »V spomin tu pokopanim Jugoslovancem, ki so izgubili življenje na Norveškem med vojno od 1940 do 1945.« Pokraj spomenika stoji tudi marmorna plošča z imeni 76 Jugoslovancev, ki so tudi pokopani tu.

Jutri ob osmih bosta minister Rolović in delegacija ZB obiskala mesti Lajstrand in Melhus, kjer bosta tudi izročila listini.

V. Blagojevič

Egiptovsko sporočilo

na obdolžitve, izražene zadnje čase v Londonu proti egiptovski vladi

London, 10. avg. (Tanjug). — Egiptovsko veleposlanstvo v Londonu je noč objavilo sporočilo, v katerem odgovarja na številne obdolžitve, izražene zadnje čase v Londonu proti egiptovski vladi, in razlaga svoje stališče o bližnji londonski konferenci.

V sporočilu je poudarjeno, da »vnaprej podpisana obveznost, da mora konferenca doseči sporazum o bodočnosti Sueza v omejenem okviru, udeležencem ne omogoča drugega, kakor da sprejmejo britansko gledišče.«

Potem ko je rečeno, da zahodne velesile nimajo pravice sklicati konference, ki bo obravnavala vprašanja, katera sodijo izključno pod egiptovsko jurisdikcijo, je poudarjeno, da nekateri dežele niso povabili na konferenco iz določenih namenov. Seznam povabljenih dežel ne

ustreza, je poudarjeno v sporočilu, niti seznamu podpisnikov konvencije iz 1888, niti seznamu dejanskih največjih koristnikov prekopa.

Dalje je rečeno, da Egipt zagotavlja svobodo plovice po prekopu in da ga namerava razširiti, poglobiti in vzdrževati v »dobro svetovne trgovine in v blagor bodočih rodov egiptovskega naroda.«

»Nesporno je dejstvo,« je na-

Sožalje predsednika Tita ob nesreči v Marcinelu

Beograd, 10. avg. (Tanjug). — Predsednik republike Josip Broz Tito je poslal belgijskemu kralju Baudouinu naslednjo brzojavko:

»Prosim Vaše Veličanstvo, da sprejme moje odkritosrčno sožalje ob hudi izgubi, ki je zadela Belgijo zaradi nesreče v rudniku Marcinelu.«

Zelim zagotoviti Vašemu Veličanstvu, da jugoslovanski narodi globoko sočustvujejo z družinami ponesrečenih rudarjev in z vsem prijateljskim belgijskim narodom.

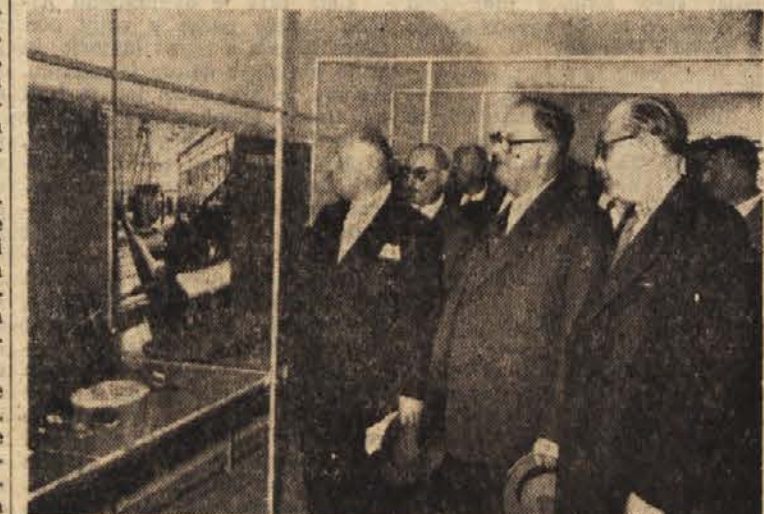
Naserjeva poslanica Titu

Brioni, 10. avg. (Tanjug). — Predsednik republike Josip Broz Tito je danes dopoldne sprejel egiptovskega veleposlanika Husaina Ruždija.

Veleposlanik Ruždi je predsedniku Titu izročil osebno poslanico predsednika egiptovske republike Gamala Abdela Naserja.

Egiptovska vojska narodne osvoboditve

Kairo, 10. avg. — Kairski radio poroča, da je predsednik egiptovske republike Gamal Abdel Naser izdal odlok o ustanovitvi vojske narodne osvoboditve. V njej bodo narodna garda, mladinski bataljoni in prostovoljci od 18. do 50. leta.



Zvezni kancler inž. Julius Raab in koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig na obisku v jugoslovanskem paviljonu na »Koroškem velesejmu« v Celovcu

VREMENSKA NAPOVED

za soboto, 11. avgusta
Sončno z delno oblačnostjo. Najnižje jutranje temperature od 10 do 13 stopinj, na Primorskem okrog 20, čez dan do 30 stopinj. Zjutraj v nižinah kratkotrajna megla.

Stanje vremena:

Področje visokega zračnega pritiska, ki zajema Balkan, Srednjo Evropo in Skandinavijo, nad Srednjo Evropo močno slabi, nad Francijo pa se začne slabotno področje nizkega zračnega pritiska, ki se pomika proti zahodu.

PROBLEMI REKONSTRUKCIJE INDUSTRIJE V SLOVENIJI

Za rekonstrukcijo je doslej vloženi le malo elaboratov

V letošnjem zveznem družbenem planu je poseben poudarek na rekonstrukciji in racionalizaciji naše industrije. Razen za investicije v prenosovnikih, za rekonstrukcijo industrije gradbenega materiala in za opremo gradbenih podjetij Narodna banka ni razpisala natečajev in sprejela prošnje za posojila za rekonstrukcijo sproti. Tudi nova uredba o posojilih za investicije določa, da se investicijska posojila za razširjanje in rekonstrukcijo podjetij lahko dajejo brez natečaja.

Morda prav zaradi tega je bilo doslej v Sloveniji vloženi le razmeroma malo posojil za taka posojila, čeprav so potrebe velike. Tudi pri republiški komisiji za revizijo investicijskih programov je vloženi še zelo malo programov za rekonstrukcijo. Temu gotovo ni vzrok nezadostno zanimanje podjetij, saj je znano, da je večina podjetij v Sloveniji potrebna rekonstrukcije. Vzrok je verjetno v tem, da zahteva izdelava elaboratov daljši in temeljitejši študij in obsežno dokumentacijo tehničnih in ekonomskih pogojev, zlasti tudi pravo načrtov, analiz o perspektivnih potrebah in razvojnih možnostih, o surovinski bazi in tehnološkem postopku, kakor tudi vsleditve z ostalo industrijo iste stroke. V resnici ni malo takih obsežnih elaboratov izdelati brez noč, če naj bodo solidni. Za taka dela imamo tudi razmeroma malo sposobnih strokovnjakov.

Pri mnogih dosedanjih natečajih je praksa pokazala, da so nekatera podjetja lotila izdelave elaboratov šele tedaj, ko je bil natečaj že razpisan, in so delo opravila v naglici, površno in nesolidno, tako da je morala Narodna banka elaborate večkrat vrati na izpolnitve ali pa natečaj celo razveljaviti. Nezadostno preštudirani in nesolidno izdelani programi pa imajo največkrat za posledico predimenzioniranje proizvodnih naprav in preveliko vlaganje sredstev na škodo drugih potrebnejših investicij. S tega vidika je vsekakor pozdraviti, če zdaj žrtvujejo podjetja več časa za sestavo programov, da bodo vestneje in solidneje pripravljene.

Bolj na mestu pa je opozoriti, da se podjetja že niso prej lotila tega dela. Tudi se zdi, da bi vsaj nekatera podjetja, kjer so potrebne le manjše rekonstrukcije, lahko le malo bolj pohitela. Zdaj smo v avgustu in imamo le še dobre štiri mesece do konca leta. To naj imajo pred očmi tista podjetja, ki računajo s posojilom za rekonstrukcijo še v letošnjem letu.

V nekaterih podjetjih pa gre do pri sestavi elaboratov za rekonstrukcijo tudi predaleč in sestavljajo programe, ki pomenijo v resnici zgraditev novega podjetja ali pa se za programom rekonstrukcije skriva občutno povečanje zmogljivosti, podvojitve ali celo potrojitve. Za take »rekonstrukcije« pa bo težko dobiti posojila. V zveznem družbenem planu so namreč za letošnje predvidene predvsem manjše rekonstrukcije in racionalizacije s hitrim učinkom v proizvodnji.

V Sloveniji mnoga stara industrijska podjetja ne morejo nadalje razviti proizvodnje, ker imajo na enem ali drugem področju tesna grla, ki pa se dajo odpraviti z manjšimi rekonstrukcijami, modernizacijami in razširitvami. Niso redki primeri, da imajo tovarne tudi po 30 in več let stare parne kotle, ki so neekonomični in so odslužili ter jih

jetit dolgo vrsto let zdaleč niso zadoščala za redno obnavljanje osnovnih sredstev. Nekatera podjetja so ta sredstva uporabila zgolj za vzdrževanje gradbenih objektov. Ta so zdaj na boljšem, ker laže dobe posojila za zamenjavo starih strojev. Težave pa imajo tista podjetja, ki so pila amortizacijska sredstva porabila izključno za obnovo strojne parka in pustila propadati gradbene objekte. Zdaj iščejo posojila za obnovo teh objektov. Take investicije seveda ne morejo zagotoviti povečanja proizvodnje, so pa nujno potrebne, da se zagotovi nadaljnja proizvodnja. Pred podobno problematiko so tudi nekatera velika podjetja, ki so nastala po združitvi več manjših in imajo danes istovrstne obrate raztresene po raznih krajih, kar nujno terja gradbene investicije za združitve teh obratov zaradi racionalnejše proizvodnje.

Skratka, rekonstrukcija industrije je v Sloveniji, kjer je mnogo starih podjetij, je precej zamotana. Potrebe so velike, zato bomo program rekonstrukcij lahko izvedli le postopno.

V LJUBLJANI SO ODPRLI IZSELJENSKO RAZSTAVO

Spoznavajmo življenje in delo naših rojakov v evropskih in prekoceanskih deželah

V četrtek dopoldne so odprli v dvorani Zavoda za socialno zavarovanje v Kidričevi ulici izseljensko razstavo, ki jo je uredil poseben odbor Izseljenske matice. Navzoči so bili podpredsednik Izseljenske matice Tomo Brež, prof. Milko Kos in drugi predstavniki političnih, družbenih in kulturnih ustanov ter številni rojaki, ki se mude na obisku v domovini.

Preden so si ogledali razstavo, je tov. Cvetko Kristan v imenu razstavljalnega odbora pozdravil navzoče in pojasnil, da je razstava namenjena tako v počastitev našim rojakom kakor tudi vsej naši javnosti, ki naj bi se podrobneje seznanila s delom in življenjem izseljencev.

Za razstavo je zanimivo predvsem slikovno in dokumentarno gradivo, ki prikazuje, kako so naši izseljenci v raznih evropskih in prekoceanskih deželah uspeli prek več rodov očuvati spomin na domovino. O tem nam govorijo številni časopisi in publikacije, ponatisi knjig v slovenskem jeziku, ki izhajajo v tujini, prav tako pa tudi slike raznih kulturnih prireditvev, s pomočjo katerih gojijo naši rojaki v tujini materin jezik in ljubezen do rodne grude.

Lepo je prikazana na razstavi tudi pomoč, ki so jo v minulih letih izseljenci nudili domovini med vojno in po njej, in sicer zlasti s pošiljkami dragocene zdravstvene materiala, aparatov in naprav. Za razstavo je Izseljenska matica zbrala tudi del gradiva v spomin na življenje in delo Louise Adamič in Etibna Kristana, ki sta si s svojim delom v tujini pridobila izredne zasluge za poglobitev vezi med izseljenci in domovino.

Prepričani smo, da si bo mnogo naših ljudi z zanimanjem ogledalo razstavo, hkrati pa bo kasneje Izseljenska matica zbrane dokumente lahko odstopila izse-

ljenskemu muzeju, ki ga namestimo v prihodnjih letih urediti verjetno v Beogradu.

IZ PROBLEMATIKE NAŠEGA GRADBENIŠTVA

Ali naj gradimo stolpne hiše?

V zadnjih letih se pri nas in v zunanjem svetu vedno bolj uveljavlja gradnja stolpnih hiš. Nekateri kraji naše ožje domovine so si že omislili to novo obliko ureditve arhitekturnih zamisli (Maribor in Kamnik) tako, da imamo možnost ogledati si jo v naravi. Pod pojmom stolpne hiše razumemo zgradbo, ki ima več kot 8 nadstropij in ne presega 14 nadstropij.

Preprost človek bi mislil, da gradimo stolpne hiše zato, da prihranimo na dragocenem gradbenem zemljišču. To misljenje pa je zmotno zaradi tega, ker moramo kompenzirati višino zgradbe s povečanimi površinami okrog nje, da ji omogočimo potrebno svetlobo in zrak, prostore za parkiranje avtomobilov, odpočitek ljudi in igranje otrok.

Iz navedenih razlogov izhaja, da je moč dovoliti gradnjo stolpnih hiš le pod pogojem, da so na razpolago zadostne in ozelenjene proste površine, kar pa seveda ne vodi k prihranku zemljišča, kot bi sicer pričakovali.

Ekonomsko je postavljati

Sovjetski veleposlanik na razstavi telekomunikacij

Včeraj popoldne si je III. mednarodno razstavo radia in telekomunikacij ogledal veleposlanik ZSSR v Jugoslaviji N. Firubin. V spremstvu direktorja Gospodarskega razstavišča Leopolda Kreseta se je zadržal na razstavišču poldrugo uro, potem pa je v knjigo vtisov vpisal, da je navdušen nad razstavo, ker kaže velik razvoj in rast jugoslovanskega gospodarstva.

Pomoč slovenskih pristanišč Reki

Te dni je priplula v portoroško pristanišče večja turška trgovska ladja, ki je pripeljala 5240 ton industrijske soli. To je že druga tuja trgovska ladja, ki je pristala ob slovenski obali. V kratkem pričakujejo še nekatere druge ladje, med njimi argentinsko, ki bo pripeljala 3500 ton bombaža.

Ti prvi začetki pomorskega prometa v slovenskih obmorskih pristaniščih so se zlasti pomembni spriči preobremenjenosti reškega pristanišča.

»Jugoslavija« dobila najvišji razred

Klasifikacijski zavod »Jugoslovanski register brodov« in najbolj znani registracijski zavod na svetu londonski »Lloyd« sta podelila naši novi potniški ladji »Jugoslavija« najvišji razred za to vrsto ladij. Potrjeno je bilo, da ta naša največja in najmodernejša potniška ladja, izdelana v splitski ladjedelnici, ustreza vsem predpisom mednarodne konvencije o zaščiti človeških življenj na morju. »Jugoslavija« pripada kategoriji ladij velike obalne plošve, kar pomeni, da bo lahko plula po vsem Sredozemlju in da jo bodo uporabili za mednarodna potovanja.

Ko so »Jugoslavijo« potisnili v morje, je ladja botrovala soproga predsednika republike Jovanke Broz. Ladja je dolga 90 m in ima 2600 bruto registrskih ton. Dva Diesel motorja bosta razvijala hitrost 19 morskih milj. Na ladji je prostora za več kot 1200 potnikov.

Predlogi za dvig proizvodnosti dela

Z zasedanja delavskega sveta Zelezarne Jesenice

Jesenice, 10. avgusta. — Današnjega rednega zasedanja delavskega sveta Zelezarne Jesenice so se udeležili tudi direktor Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje tov. Sergej Kraigher, zvezni poslanec France Perovšek, predsednik Okrajnega odbora SZDL Kranj Mirko Zlatnar in podpredsednik OLO Kranj Ivan Bertonec-Johan.

Na tej seji je poročala komisija za plan centralnega delavskega sveta o izpolnitvi polletnega plana tovarne. V prvem polletju je Zelezarna dosegla 97,8% polletnega oziroma 49,4% letnega plana. Na izpolnjevanje plana so neugodno vplivali nekateri objektivni vzroki, kakor pomanjkanje električne energije, slaba kvaliteta rude, previsok odstotek vlage v koksu in deloma tudi pomanjkanje delovne sile. Med subjektivnimi vzroki pa so nezadostno urejena organizacija dela ter še ne najboljše delovne discipline. Komisija za plan je predlagala nekatere konkretne ukrepe, da bi izpolnili letni plan; med drugim naj bi komercialna služba pravčasno preskrbovala kvalitetne surovine, personalna služba pa naj bi zagotovila ustrezno število delovnih moči.

Zanimivo je bilo tudi poročilo komisije delavskega sveta za proizvodnost dela, ki je prvič pripravila tehtnejšo analizo te problematike in predlagala tudi še nekatere ukrepe, ki jih je delavski svet osvojil skupaj z njenim poročilom. Komisija je med drugim predlagala, naj se v tovarni čimprej formira biro za tehnično in ekonomsko analizo, ki naj mesečno dostavlja podatke komisiji za proizvodnost dela. To problematiko naj proučujejo tudi grupni delavski sveti. Biro naj ponovno prouči tehnične kapacitete posameznih obratov. Z izboljšanjem vzdrževalne službe je treba zmanjšati odstotek zastojev v proizvodnji. Odgovorni činitelji v tovarni naj se čimprej lotijo dokončnega popisa in analitične ocene delovnih mest, ker je od tega odvisno tudi stimulativno nagradjevanje. Revidirati bo treba nor-

me v nekaterih oddelkih, reorganizirati biro za norme in ga usposobiti, da bo lahko dobro opravljal svoje delo. Izboljšati pa je treba hkrati delovno disciplino in boljše izkoristiti delovni čas, za kar so posebej odgovorni vodilni uslužbenci.

V razpravi o poročilu te komisije pa so poudarili, da je zdaj v tovarni razširjeno napačno mnenje, češ da je moč proizvodnosti dela povečati le, če gredo prizadevanja za dvig proizvodnosti dela v tej smeri, da bi se povečali fizični napor delavcev, kar pa seveda ne drži, ker je moč proizvodnosti dela povečati predvsem z nekatereimi organizacijskimi ukrepi.

V času, ko poročamo, seja še traja.

Smrt književnika Cetineca

Predsinčnim je v Splitu podlegel hudemu srčnemu napadu naš znan književnik Ante Cetinec. Rodil se je 1896 v Splitu in s književnostjo se je ukvarjal več kot 3 desetletja. Pred vojno je objavil dva romana in štiri pesniške zbirke, po vojni pa eno zbirko. Prof. Cetinec je bil znan tudi po svojih pesniških prevodih.

JUGOSLOVANSKA LOTERIJA

Poročilo o zrebanju srečk 100. kola (plan I)

Ki je bilo včeraj v Kočevju

Srečka, ki se končujejo s spodaj označenimi številkami	so zadelo dobiček dinarjev
60	600
40	800
630	2.000
0270	10.000
9700	10.000
01410	60.000
04010	60.000
91680	40.000
93930	40.000
79690	80.000
99850	80.000
110320	100.000
533620	100.000
7151	20.000
12801	80.000
466961	100.000
035611	100.000
347651	100.000
239801	100.000
459661	100.000

2	200
82	600
22	600
562	2.200
212	8.200
1952	20.200
54432	40.200
61752	40.200
056712	100.200
256882	100.600
438872	100.200

893	6.000
411213	100.000

674	2.000
05714	40.000
71674	42.000
68804	80.000
140814	100.000

95	1.000
5745	10.000
80865	60.000
010795	101.000
424395	101.000
491105	200.000
499705	400.000

816	2.000
7646	20.000
51516	40.000
56056	40.000
21746	40.000
69556	60.000
595816	802.000

19447	40.000
53547	60.000
362447	100.000
290667	100.000
479437	600.000
596997	1.000.000

8	200
198	4.200
1028	10.200
4268	10.200
589568	100.200

229	2.000
549	4.000
64409	80.000
432079	100.000

Skupno je bilo izžrebanih 156.018 dobitkov in 5 premij v skupni vrednosti 80.400.000 din.

Nekaj večjih dobitkov v Sloveniji: v Mariboru 100.000 na št. 239801, v Kopru 100.000 na št. 459661, po 80.000 v Murski Soboti na št. 512801, v Ptuj na št. 168804, v Celju na št. 164409 itd.

Na pokopališču v Zagorju ob Savi je pokopan tudi mladi farncoski državljani Cristl. Nikogar od svojih nima mladi pokojnik v Zagorju, a vendar je njegov grob vedno lepo urejen in okrašen. Lani na Dan mrtvih je na njegovem grobu gorelo enajst sveč, toliko, kolikor je imel mladi Cristl let, ko je umrl daleč od svoje domovine Francije.

Kako to, da leži Cristl pokopan na zagorskem pokopališču in egavah src ljubzen priziga vsako leto novembra na njegovem grobu enajst sveč, katerih plamenčki trepečejo od mrzlih sap, ki vejejo od nekod s Planine?

Rudarsko mesto Merlebach na francosko-nemški meji je dalo krov tudi zakoncem Amaliji in Albinu. Francozinji in Slovencu, ki se je tjakaj izselil že leta 1936. Nekega večera, bilo je pred dobrima dvema letoma, sta bila Amalija in Albin, sklonjena nad zemljiščem. Možev kazalec je kazal ženi kraje v Sloveniji, koder je preživel svoja mlada leta. Bilo je pred Amalijinim odhodom v Slovenijo. Goreče si je želela spoznati domovino svojega moža, in ker ni bilo možnosti, da bi odpotovala oba, se je odločila, da bo vzela Cristla s seboj. Hčerka Anne Marie je ostala doma pri očetu.

Na svoji poti se je najprej ustavila v Ljubljani pri moževi

SRCE JE DOMOVINE LAST

sestr. Ni dolgo zdržala. Sililo jo je v kraje mozeve mladosti. S Cristlom sta odpotovala v Zagorje. Imela je občutek, da je dopotovala v domači kraj in da je povest mozevega življenja, tolikokrat pripovedovana v skromnem stanovanju v Merlebachu, oživela...

Leta 1914 je dveletnemu Albinu Janiču padel v vojni oče. Ostal je sam z revno materjo, ki se je ubijala z delom v rudniku. Ko mu je bilo osem let, je tudi ona umrla. Ostal je sam. Nikogar ni imel, razen nekega sorodnika, ki se je potegoval za otroka zaradi tistih ubogih krajev, katere naj bi dobival otrok od takratnega ravnateljstva rudnika kot posmrtnino za pokojnima roditelja. Ko je Albin dobro shodil in se začel zavedati samega sebe, se ga je stric naveličal in ga dal služiti na kmeto na Planino. Posmrtnina po starših se je seveda še vedno stekala v sorodnikov žep. S kravami se je potepal po košenicah, jih na skrivaj molzel in si privoščil mleka, ki je bilo tamkajšnjim kmetom predragoceno, da bi mu ga dajali. Nekoč je našel v grmovju majhno pločevinasto škaticlo. Očistil jo je in začel iz kravjega vimena nacejati

mleko vanjo. Ko je napolnjeno nagnil nad usta, da bi popil mleko, ga je pri tej »kraji« zalotil gospodar. Udaril je po pločevini, da se je rob škaticle zarezal otroku v ustnico. Takrat je Albin v grmovju skrit dolgo jokal in hudo občutil, da je sam na svetu, da ni nikjer nikogar, ki bi mu pomagal. Postajal je nezaupljiv in sam vase zaprt. Njegovo otroško srce je le takrat veselo igralo, ko je zasilal pitje mleka. Zdelo se mu je, da so mu male živčice prijatelji in da ni tako strašno sam.

S trinajstim leti je pokazal hrbet kmetom na Planini in se spustil v dolino med rudarje. Pomagal je riniti vagončke, se prejel pa je stregel zidarjem. Živočaril je. Stiriindvajset let mu je bilo. Ni klonil takratnim kapitalistom, katerih načela so bila izražena v besedah: »Rudar, ki se v petnajstih letih ne izčrpa, ni rudar, marveč lenuh!« Takrat se je med rudarji veliko govorilo o Franciji, da je tam boljše zasluzek, večji kos kruha. Poslovil se je od domovine, ki mu ni nudila žlice, in odpotoval z grenkobo v srcu v njemu neznane kraje. Tam je spoznal Francozinjo, domačinko Amalijo. Poročila sta se tik pred drugo svetovno vojno. Na obroke kupljeno pohištvo sta morala pu-

stiti v Merlebachu in se s culami na ramenih umakniti z vojnega področja na francosko-nemški meji. Po vojni je bilo prvo, da je podjetje, ki mu je prodalo pohištvo na obroke, terjalo plačilo zanj, ki je ostalo nekje razbito. Z ženo nista niti dobro ležala na njem, plačati pa sta ga vseeno morala. Rodila sta se jima dva otroka: Cristl in Anne Marie.

Amalija hodi s Cristlom po Zagorju. Ne zdrži na enem mestu. Rada bi spoznala vse tiste košenice, po katerih je Albin kot otrok pasel krave pri Barlečevih, pri Stavcu in pri Jaklinu na Čerbinovem. Svet se v desetletjih spremeni, a vseeno se je Amaliji zdelo, ko je hodila s Cristlom po košenicah, da ji vsak grm, vsako drevo ali bilka pripoveduje o hudih letih, ki jih je preživel mladi Albin. S sinkom je sedla na travo in gledala v dolino, od koder se je v zrak dvigal črn dim, prav tak kot v njenem rojstnem Merlebachu. Čudila se je lepim krajem, da so bili tako skopi njemu Albinu, da mu niso hoteli odrezati večji kos kruha. Nekaj sebičnega, toda toplega se ji je porodilo v srcu: če bi bilo v tistih časih, ko se je Albin odselil v Francijo tako, kot je danes, ali bi ga potem ona spoznala. Nikoli!

Komu pripada Suez?

Po podatkih pariškega časnika »Franc Observateur« so znašali dohodki družbe Sueškega prekopa lani 34,5 milijarde frankov. Stroški družbe pa so znašali 18,3 milijarde frankov, tako da je znašal čisti dobiček 16,2 milijarde. Od tega dobička so razdelili 7,6 milijarde med delničarje, eno milijardo so dobili ustanovitelji, 214 milijonov frankov pa 32 članov upravnega odbora Sueške družbe, tako da je dobil vsak po 6.687.000 frankov letno za sodelovanje na sejah, ki jih skličejo vsak mesec enkrat. Egiptovska vlada naj bi dobila eno milijardo (razen 3,2 milijarde na račun davkov).

Ostali del dobička je določen za amortizacijo in investicije, predvsem pa za njuna popravila na prekopu (3 milijarde). Iz poročila upravnega odbora na letošnjem običnem zboru delničarjev pa je videti, da so porabili lani za popravila samo eno milijardo.

Naserjev odhod v SZ še ni točno določen

Kairo, 10. avg. (Reuter). Direktor informacijskega oddelka egiptovske vlade polkovnik Hatem je izjavil, da ne ve točno, kdaj bo predsednik republike Naser odpotoval v ZSSR. Hatem ni potrdil, da bo predsednik Naser, kot je bilo prej sporočeno, odpotoval v Sovjetsko zvezo avgusta.

Justifikacija na Cipru

Nikosia, 10. avg. (Reuter). — Včeraj ob zori so izvršili smrtno kazen nad tremi Ciprčani — člani odporne gibanja. Obesili so 22-letnega Janisa Patasija, 25-letnega Andreea Zakosa in 22-letnega Harilaosa Mihaela. Patasija je bil obtožen uboja nekega policaja turške narodnosti, medtem ko sta bila ostala dva obtožena sodelovanja v zasadi proti britanskim vojakom. Britanske oblasti so odklonile vse prošnje za pomilostitev, kaneje pa tudi vse prošnje za odgoditev smrtne obsodbe.

Dr. Bartoš o nacionalizaciji Sueškega prekopa

»Glede sklepa egiptovske vlade v pravnem Sueškem prekopu je treba razlikovati dve bistveni vprašanji, ker pridemo, če ju obravnavamo ločeno, do pravilne sklepe,« je izjavil nememu dopisniku profesor za mednarodno pravo dr. Milan Bartoš, ko je analiziral pravno stran nacionalizacije Sueškega prekopa.

»Kot prvo vprašanje mi poudarjam, da je zdaj na svetu pravilo, ki ga je konsolidiralo mednarodno sodišče, da med obema svetovnjima vojnima, da lahko vsaka država na svojem področju predpisuje režim nepremičnin in da lahko v ta namen tudi reformira nacionalizacijo vseh dobrin na tem področju, ali so države ali last domačih državljanov ali tujecev in ali so nosilci pravic fizične ali pravne osebe domačega ali tujega porekla.

Egiptovska vlada je imela torej vsa pravica, ko je upostavila nov režim lastništva Sueškega prekopa in Sueške družbe, vse to pa s pogojem, da izplača pravično odškodnino tujem, kateri koristi so bile s takšnim ukrepom prizadete.

Nam zastavlja, da je egiptovska vlada izjavila, da bo izplačala pravično odškodnino tujim državljanom, zainteresiranim na Sueški družbi. Odškodnino samo, če naj bo pravična in če naj ustreza stvarnosti, pa je treba posebej preučiti in ne more biti predmet razprave, dokler niso ugotovljeni vsi kriteriji za njeno odmero. Za ugotovitev odškodnine bo imel veliko vlogo še razmeroma kratek rok trajanja koncesije Sueške družbe in določba, da preide na koncu tega roka vsa imovina družbe na egiptovsko državo, torej je treba tudi vrednost aktivne zmanjšati glede na amortizacijo za minula leta koncesije, ker velja določba, da preide imovina za minula leta brez odškodnine v lastnino države, ki daje koncesijo. To pa je dejansko vprašanje cenvitve in izračunavanja.

Za na pa ostane tu kot glavno pravno vprašanje: ali je v prvem vprašanju, vprašanju nacionalizacije, umestna taka mednarodna intervencija. Po našem mnenju imajo države, katerih državljanji so delničarji družbe, pravico, da se v obrambi njihovih koristi zavzemajo za svoje državljanke, nimajo pa pravice, da zahtevajo kakršnokoli intervencijo, dokler se ne prepreči, da so njihovi državljanji ogroženi.

Ker je predsednik Egiptovske republike izjavil, da bodo dobili delničarji odškodnino, je vse, kar lahko in kar imajo pravico storiti, to, da prek tuje oblasti zaščitijo zahtevo, da egiptovske oblasti pravično in zakonito uradno vprašanje zaščitijo koristi svojih državljanov, države se redne procedure in prijetnosti po egiptovskih zakonih. Se je bil bil postopek v Egiptu pri vrhovni instanci zaključen v nasprotju z načelom o pravični odškodnini, bi lahko zainteresirane vlade prešle tevale, naj pride zadeva pred mednarodno sodišče, da bi jo le-ta odločilo, ali je egiptovska država, ko je pri sodila in odmerila odškodnino, kršila katerikoli določbo mednarodnega prava. Dosej pa se morajo države zanašati na dobro voljo egiptovske vlade, izraženo v njeni uradni izjavi.

Mene je zlasti presenetila izjava nekaterih državljanov, da bodo to vprašanje obravnavali celo z orožjem. Po mojem mnenju to ni v skladu s členom 2. Ustanovne listine Združenih narodov, ki predvideva ne samo uporabo sile v obravnavanju mednarodnih problemov, marveč tudi samo grožnjo oziroma namikavanje na uporabo sile. Takšna grožnja je bila nekako dovoljena v obliki ultimata, zdaj pa pomeni nevarnost za mir.

Samo dolgi in zastoj z njihovim odločevanju zdaj načeloma niso podlaga za oboroženo intervencijo. Sicer pa je celo zmerza Porterjeva deklaracija, sprejeta na drugi haški mirovni konferenci leta 1907, prepovedala uporabo sile za isticanje dolga. Tudi zdaj Ustanovna listina Združenih narodov prepoveduje sleherni uporabo sile za poravnavanje mednarodnih sporov, če se pri pravnih vprašanjih približuje Porterjevi dok-



Dr. Milan Bartoš

v roku, ki ga določa mednarodno sodišče, tega sklepa ne uresničimo, tedaj bi se lahko zainteresirane države obrnile na Varnostni svet, da bi jim zagotovil izpolnitev razsodbe mednarodnega sodišča, kar je teoretično moč spraviti do kolektivnih ukrepov v proporciji, potrebni za to izpolnitev.

Po našem mnenju je svoboda plovbe po Sueškem prekopu v načelu sestavni del mednarodnega prava in obalne države nimajo pravice, vsaj v mirnem času, da bi omejevale na plovi po Sueškem prekopu. To pa je vprašanje oportunitet, ne pa pravno, je zaključil dr. Bartoš svojo razlago.

POŽAR V BELGIJSKEM PREMOGOVNIKU MARCINEL

Brezupna usoda 261 rudarjev

Da bi požar omejili, so zazidali več jaškov in v njih žrtvovali okoli 30 rudarjev — Največ zasutih rudarjev je italijanske narodnosti

Bruselj, 10. avg. (Tanjug) Reševalcem se po 50-urni borbi ni posrečilo zadušiti razbesneli požar v belgijskem rudniku Marcinel pri Charleroiu, in malo je tistih, ki se verjamejo, da bo možno rešiti 261 rudarjev, ki so bili pred dvema dnevmi zasuti v rudniških jaških, 1000 metrov pod zemljo. Do zdaj so spravili iz rudnika 9 mrtvih in 6 ranjenih, medtem ko je 261 rudarjev še zasutih.

Reševalcem se je danes posrečilo prodreti v globino 907 metrov, toda strahovita vročina in požar, ki besni z nezmanjšano srditostjo, onemogočata, da bi se po stranskih vodoravnih jaških

prebili do odkopov v globini 1035 metrov. Strokovnjaki še niso opustili vseh upov, ker je analiza pokazala, da zrak v teh podzemeljskih rovih ne vsebuje strupenega plina — ogljikovega monoksida.

Belgijske sodne oblasti so začele preiskavo o vzrokih nesreče. Po zaslišanju več prič še nadalje sodijo, da je do katastrofe prišlo, ko je kratek stik na električnih vodih v globini 750 metrov povzročil požar, ki se je naglo razširil malone po vsem rudniku in onemogočil rudarjem, da bi se pravočasno rešili.

Tisk ostro napada vodstvo rudnika zaradi slabih in nezadostnih zaščitnih ukrepov. Vodilni belgijski časnik »Peuple« zahteva danes »široko, javno in popolno preiskavo«, da bi tako ugotovili odgovornost rudniške uprave. »Zdaj je preostalo samo žalovanje za žrtvami in pomoč njihovim družinam. Preostala pa je zlasti možnost, da bi se takšna katastrofa več ne ponovila, da bi mislili na varnost rudarjev, katerih delo v naši dobi znanstvenega napredka ne bi smelo biti več tako strahovito nevarno«, poudarja tisk.

Italijanski rudarji, ki delajo v Belgiji, so skušali včeraj demonstrirati, da bi izrazili nezadovoljstvo z nezadostnimi zaščitnimi ukrepi v rudnikih. Med zasutimi rudarji je največ Italijanov — 139. Italijanski minister Vigorelli, ki je prišel na kraj nesreče, je uspel prepričati delavce, da je treba v tem trenutku misliti samo na »solidarnost in rešitev zasutih rudarjev«.

Davi so reševalne ekipe ponovno brez večjih uspehov sku-

ZAHODNI NAČRT ZA INTERNACIONALIZACIJO SUEŠKEGA PREKOPA

Sklenitev nove konvencije

naj bi zajamčila, da bo prekop služil kot mednarodna vodna pot

Washington, 10. avg. (Reuter). Združene države Amerike, Velika Britanija in Francija so se zedile o načrtu za internacionalizacijo Sueškega prekopa in poslale osnutek načrta vladam dežel, ki so bile povabljene na londonsko konferenco. Po tem načrtu, ki bo predložen konferenci o Suez prihodnji četrti, naj bi upostavili mednarodno oblast na podlagi nove konvencije, ki bi jamčila, da bo prekop služil kot mednarodna vodna pot v smislu carigradske konvencije iz leta 1888. Naloga nove mednarodne oblasti bi bila nadzorovati, če se prekop uporablja svobodno in učinkovito za celotno mednarodno trgovino in v vsakem času.

Zahodni načrt bodo proučili v nedeljo tudi v Beli hiši na konferenci prvakov obeh ameriških strank, kjer hoče Eisenhower dobiti podporo republikancev in demokratov za ameriško stališče. V načrtu za internacionalizacijo Sueškega prekopa je poudarjeno zlasti načelo, da bo prekop funkcioniral v skladu s carigradsko konvencijo iz leta 1888, ki zahteva, da bo prehod za ladje vseh dežel vedno svoboden in odprt, tako v miru kakor v vojni.

Konec stavke britanskih avtomobilskih delavcev

London, 10. avg. (Tanjug). — Nocoj je bil dosežen sporazum v sporu med delavci avtomobilskih tovarn »British Motor Corporation« in lastniki, ki so ugodili skoraj vsem delavskim zahtevam. S tem je bila končana stavka, ki se je začela 23. julija.

RAZPRAVA PROTI ŠKEDENJSKIM ANTIFASISTOM

Obramba zahteva oprostitev

Javni tožilec predlaga oprostitev Plečnika, Stepančiča in Sancina, medtem ko naj bi sodišče obsodilo Rutarja, Prunka, Hrovata in Bensija na 20 let ječe

Trst, 10. avg. — Pred tržaškimi porotnimi sodiščem se je danes nadaljevala razprava proti škedenjskim antifasistom. Po govoru javnega tožilca dr. Pascolija, ki je že včeraj za obtožence Plečnika, Stepančiča in Sancina zahteval, naj jih sodišče oprosti zaradi pomanjkanja dokazov, medtem ko je za Rutarja, Prunka, Hrovata in Bensija predlagal, naj jih spozna za krive ter jih obsodi na 20 let ječe, sta danes dopolnjevala prva odvetnika obrambnega kolegija.

Toda preden preidemo na poročilo o današnji razpravi, je treba omeniti bistvene točke, na katere je javni tožilec oprl svoj

govor. Najvažnejša je bila brez dvoma njegova ugotovitev, da je bil uboj Sicilijanca Aleccija izvršen iz političnih razlogov — čeprav po njegovem ni mogoče v tem primeru aplicirati čl. 6 londonskega memoranduma, ker se dogodek ni direktno nanašal oziroma ni bil direktno povezan z reševanjem tržaškega vprašanja. Nadalje je tožilec dejal, da se je zločin porodil iz množice in da je do napada prišlo, ko se je zaslislal vzklík »Dajte jih fašiste!«. Obtoženi naj bi bili potemtakem le orodje razjarjene množice, ki naj bi zločin dejansko zagrešila. Javni tožilec je nato še izjavil, da bi moral v primeru navadnega zločina zahtevati za štiri obtožence dosmrtno ječo, toda ker gre za dejanje političnega značaja, je predlagal, da jih sodišče obsodi na 20 let zapor, vendar z aplikacijo pomilostitve iz leta 1935, kar pomeni, da bi v primeru, če bi sodišče osvojilo to tezo, obtoženci prišli takoj po razsodbi na svobodo.

Stališče obrambe se seveda bistveno razlikuje od stališča zasebne stranke in javnega togera, ki je danes prvi govoril, prikazal predvsem razliko med množico v širokem pomenu besede in obtoženci ter ugotovil, da gre za dejanje, ki ga je treba pripisati izključno političnim okoliščinam. Nadalje je ugotovil, da so bile v času, ko je prišlo do škedenjskih dogodkov, neštene manifestacije in demonstracije, da so bili mrtvi in ranjeni na eni in drugi strani ter da je bilo pri vsaki strani meročajno le politično gibalno. Za svojega varovanja, obtoženega Sancina je odvetnik Morgera dejal, da ni bilo niti v

preiskavi niti med razpravo dokazano njegovo sodelovanje pri napadu ter da njegova prisotnost na kraju dogodka — ki je tudi sicer Sancin ni nikoli zanimal — je bila nič ne pomeni. Zaradi tega je predlagal, naj ga sodišče popolnoma oprosti iz razloga, ker ni zagrešil kaznivoga dejanja.

Tudi odvetnik Ferluga, ki brani obtoženega Stepančiča, je za svojega zavarovanja zahteval, naj ga sodišče popolnoma oprosti, ker ni bilo dokazano, da bi bil Stepančič kakorkoli udeležen pri napadu. Odvetnik Ferluga je še izjavil, da se je ob začetku procesa pridružil skupni zahtevi obrambnega kolegija po aplikaciji odloka 190 vladnega generalnega komisarja predvsem zato, da ne bi med razpravo prišli na dan tragični dogodki v letih 1945 in 1946, da ne bi prišlo do škodljive polemike v tisku in javnem mnenju, kar se danes dejansko negativno odraža z vsemi posledicami, da pa je bil že od vsega začetka prepričan o nedolžnosti svojega varovanca. To je v nadaljevanju svojega govora tudi dokazal, saj ni bilo nobene prič, ki bi potrdila kakršnokoli Stepančičevo odgovornost. Odvetnik Ferluga je izrazil tudi svoj dvom nad resničnostjo izjav policijskih funkcionarjev, ki so zanimali, da bi obtožence fizično in moralno mučili, ter končno prečital razsodbi kasacijskega sodišča, iz katerih zaradi podobnosti s tem procesom sledi, da bi moral biti tudi Stepančič oproščen in takoj izpuščen na svobodo.

Razprava se bo nadaljevala danes zvečer, ko bosta po vsej verjetnosti govorila odvetnika Škerk in Kukanja.

ZAKON O REORGANIZACIJI INDIJSKIH DRŽAV

na jezikovni podlagi

Študentske demonstracije proti vladnemu načrtu

Ahmedabad, 10. avg. (Tanjug). Ze tretji dan trajajo v Ahmedabadu študentske demonstracije proti vladnemu načrtu, da bi združili jezikovni področji Marati in Gudzerati v razširjeno bombaysko državo. Vzlic uvedbi politične ure so se demonstranti ponovno zbrali na ulicah in na več krajih napadli policijo, ki je danes opoldne večkrat streljala na demonstrante, pri čemer je bil en človek ubit, pet pa ranjenih. Nad 250 demonstrantov so aretirali. V zadnjih treh dneh je bilo v neredih ubitih 13 ljudi. Demonstranti so napadli tudi železniško postajo, pri čemer je bilo poškodovanih nad 70 ljudi. Na več krajih v mestu so porušili brzojavne drogeve.

Zakon o reorganizaciji indijskih držav na jezikovni podlagi

je Spodnji dom indijskega parlamenta danes soglasno sprejel. Zda so ga poslali v odobritev Zgornjemu domu. Sodijo, da je s tem zaključena procedura v zvezi s tem vprašanjem, ker v Zgornjem domu ne predvidevajo nobenih težav pri sprejemu tega zakona. Tehnični posli v zvezi z razmejnitvijo novih držav morajo biti zaključeni 1. novembra. Edina bistvena sprememba v zakonskem osnutku je ustanovitev ene same države iz prejšnjih treh predvidenih: Maharaštre, Saurashtra in Bombaya.

To spremembo so za zdaj sprejeli z nezadovoljstvom samo v Ahmedabadu, ki je bil predviden za glavno mesto Saurashtra. V tem mestu so izbruhnile demonstracije, o katerih poročamo uvodoma.

Grožnja s krizo maroške vlade

Trenja med Demokratsko stranko neodvisnosti in Istiklalom

Pariz, 10. avg. (Tanjug). Maroška Stranka neodvisnosti v uradni deklaraciji, soglasno sprejeti na deželni konferenci stranke, pozdravlja junaški boj alžirskih ljudstva za svobodo in izražajo svojo popolno solidarnost z njegovim bojem.

Deželna konferenca Demokratske stranke neodvisnosti, ki predstavlja razen stranke Istiklal maroško politično organizacijo, je bila sklicana pravzaprav zaradi krize v maroški vladi. Boj med Istiklalom in Demokratsko stranko neodvisnosti bi utegnil sprožiti krizo. V deklaraciji stranke neodvisnosti je v tej zvezi izraženo »obžalovanje« pričo težav, na katere zadevajo njeni ministri v vla-

di« in zato si stranka pridržuje pravico, da sprejme v danem trenutku sklep o možnosti, da bi šest ministrov te stranke odločilo svoje položaje v sedanji maroški vladi.

Demokratska stranka neodvisnosti kritizira sedanje razmere v deželi in ostro napada »policijski režim, ki ga upostavlja v vsem Maroku«. Hudi incidenti, ki so se pripetili zadnje čase ob spopadih med predstavniki Istiklala in Demokratske stranke neodvisnosti, so povzročili poslabšanje položaja v Maroku. Kakih 200 delegatov deželne konference Demokratske stranke neodvisnosti zahteva, naj izpuste člane stranke, aretirane v zvezi s temi incidenti.

DOSLEJ NAJVEČJA KONJUNKTURA NAŠEGA LADJEDELNIŠTVA

Ali bomo gradili ladje za domače ali za tuje potrebe?

Naše ladjedelnice grade blizu 50 velikih trgovskih ladij, od teh 27 za tuje lastnike — Zmogljivosti naše ladjedelniške industrije se širijo — Prvi pri nas izdelani ladijski pogonski stroji

Naša ladjedelniška industrija, ki obsega štiri večje ladjedelnice in več tovarne za ladijsko opremo, je bržkone šele letos dobila svoje mesto v našem gospodarstvu. Žal je prišlo do tega za to mlado industrijo važnega dogodka pod vplivom od zunaj, oziroma ga je treba pripisati dobri prodaji izdelkov naših ladjedelnic na tujem trgu, da se je naša industrijska panoga v gospodarstvu osamosvojila in da ji je omogočen nadaljnji napredek.

Te okoliščine se izredno ugodno vplivale tudi na pospeševanje našega pomorskega gospodarstva na splošno, zlasti pa ladijskega prometa. Sprito čedalje večjega zanimanja tujih lastnikov ladij za naš pomorski promet so se morala naša podjetja in drugi ustrezni činitelji odločiti za nova naročila tudi za domače potrebe.

Naše ladjedelnice grade zdaj 27 velikih ladij za norveške, švedske in grške lastnike, v kratkem pa bodo sklenile nove pogodbe še z drugimi deželami. Gre večinoma za nad 10-000-tonske ladje, ena med njimi pa je celo 19.000-tonska. Na pristojnem mestu menijo, da se bo število ladij za tuje lastnike v kratkem še občutno povečalo. Naše ladjedelnice so zgradile že tri ladje za švicarske lastnike in jim jih letos izročile, grade pa še več manjših in eno veliko ladjo, včevši ladjo »Drvar«, ki so jo nedavno spustili v morje. Na zahtevo naših ladjedelnic, naj domača pomorska podjetja skle-

nejo čimprej nove pogodbe za zgraditev ladij, ker bodo sicer popolnoma zmogljivosti s tujimi naročili, ker bodo še ta mesec sklenjene pogodbe za zgraditev 20 večjih ladij. Sedemnajst ladij, med njimi tudi en tanker, bodo zgradile naše ladjedelnice na podlagi investicijskega posojila, za ostale pa bodo dala denar pomorska podjetja iz lastnih sredstev, večinoma iz še ne porabljenih amortizacij. S tem ukrepom so naša pomorska podjetja dosegla še zmerom ugodne roke dobave, ki jim jih je nudilo naše ladjedelništvo.

ZMOGLJIVOSTI NAŠEGA LADJEDELNIŠTVA SE NISO POPOLNJENE

Tuje ladje, ki jih grade naše ladjedelnice, morajo biti dograjene do konca leta 1960, vtem ko je za nekatere naše ladje rok daljši. Vzlic tem naročilom pa še zmerom niso popolnoma zmogljivosti našega ladjedelništva, zlasti

ne za domače ladje. Po splošnem mnenju bi lahko zgradile naše ladjedelnice letno 13 do 15 velikih ladij, s postopnimi investicijami pa njihova zmogljivost nenehoma narašča. Razen ladij, za katere so že sklenjene pogodbe ali so že ali pa bodo v kratkem sklenjene pogodbe, bi lahko naše ladjedelnice do konca leta 1962 izdelale še 10 do 15 velikih ladij za domače potrebe. Za zgraditev domačih ladij pa je treba izpolniti določene pogoje. Predvsem bi morali zagotoviti dovolj deviznih sredstev, da bi lahko v tujini kupili potrebno opremo in jekleno pločevino. Doma namreč še zmeraj ne izdelujemo ladijske opreme, jeklene pločevine pa premalo. Del deviznih sredstev dobivamo zdaj s prodajo ladij v tujino, to pa ne zadostuje, zato naše ladjedelnice predlagajo, naj bi pomorskim podjetjem pustili devizna sredstva, ki so jih zaslužili, da bi lahko naročila nove ladje.

Razen tega je treba urediti še nekatera načelna vprašanja, kakor je plačevanje visokih uvoznih faktorjev in davka na promet ter davka na to vrsto opreme in črne metalurgije, ki je doma sploh ne izdelujemo ali pa je izdelujemo premalo. Z večjo uporabo ladjedelniških zmogljivosti se poveča tudi ta uvoz, ker trenutno drugega izhoda nimamo. Hkrati pa se dejansko poveča tudi dinarska cena ladij, ki jih izdelujemo za potrebe naše trgovske mornarice. Vzporedno s tem lahko z omejenimi sredstvi, ki jih imajo na razpolago naša pomorska podjetja, gradimo tudi malo ladij.

Vidimo torej, da naše ladjedelništvo lahko upa, da si bo zagotovilo delo malone za vsa svoja zmogljivost za 5 do 7 let naprej, kar je zelo mnogo v primerjavi s prejšnjimi leti, ko v januarju še nismo vedeli, s čim bomo popolnili ladjedelniške zmogljivosti v prihodnjem letu. Tako nastaja ugoden položaj za nadaljnji napredek te naše mlade industrije. Nastaja pa potreba ne samo, da fizično povečamo zmogljivosti, marveč da tudi z boljšo organizacijo dela in znižanjem normativov skrajšamo roke izgradnje in zboljšamo njeno kakovost. Hkrati s tem nastaja kontinuiteta izgradnje, kar je zlasti važno za zboljšanje strokovnosti delovne sile in visoko kvalificiranega kadra.

KAJ ZAHTEVA KONJUNKTURA

Vzporedno s konjunkturo v ladjedelništvu nastaja tudi ugoden položaj za napredek naše industrije ladijske opreme, predvsem tovarne, ki izdelujejo ladijske, pogonske in druge motorje in stroje. Nedavno zgrajeni »Drvar« ima pogonski turbinski stroj karlovške »Jugoturbine«. Ze prihodnje leto pa bo imelo kakih deset naših večjih ladij domače pogonske motorje. In ne samo to: naša industrija si prizadeva, da bi tudi za tuje ladje izdelovala pogonske motorje in druge stroje. Tovarna »Uljanik« v Pulju je sklenila hkrati s pogodbo za zgraditev 19 tisočtonskega tankerja tudi pogodbo za izdelavo pogonskega Diesel-motorja za to ladjo. Po-

dobno ravna tudi ostala podjetja za izdelovanje ladijske opreme.

Konjunktura v naši ladjedelniški industriji zahteva, da z novimi investicijami hkrati povečamo njene zmogljivosti. Nekatere naše ladjedelnice in tovarne ladijske opreme so že dobile investicijske kredite v približnem znesku 1 milijarde dinarjev. Strokovnjaki računajo, da bi zadostovalo, če bi investirali v to našo industrijo 7 do 8 milijard, da bi se zmogljivost ladjedelništva povečala od sedanjih 60.000 na 130 tisoč brt. Se večje povečanje proizvodnje pričakujejo, ko bodo investirali ta sredstva tudi v industrijo ladijske opreme. V nekaj letih bi torej lahko doma izdelali do 30 ladij in jih opremili večinoma z doma izdelano opremo. Sprito čedalje večjega povpraševanja po naših ladjah v tujini so tudi možnosti, da povečamo njihov izvoz. Ta investicija bi bila zelo rentabilna.

Lj. R.

NAPREDEK KMETIJSTVA V SREDIŠČU OB DRAVI

Lani so dosegli rekorden pridelek pšenice: 40 stotov na hektar

Ze zopet kaže dravsko polje svojo pestro sliko. Po njihav stoje kope zlatorumenega žita, a široko naloženi vozovi se zibljejo proti vasem, kjer skoraj noč in dan vrte mlatinice. Letošnji žitni pridelek je skoraj povsod prav dober. Prednjačita pšenica in rž. Poseben uspeh dosega kmetijsko gospodarstvo v Središču, ki po vsem videzu pričakuje tudi letos rekorden pridelek raznih vrst pšenice in rži.

Kmetijsko gospodarstvo v Središču, ki so ga ustanovili 1953 iz bivše kmetijske delovne zadruge, obsega sedaj 127 ha. Večina je njiv in travnikov, zato sta tudi glavni kmetijski panogi poljedelstvo in živinoreja. Najdomanejši kulturi sta vsekakor krompir in pšenica. Od krompirjevskih sort se je najbolj obnesel »Merlin«, ki je dal lani 24 ton semenskega pridelka na 1 ha. Izmed pšenice je bil dosegel najboljši izkazala bavarska kraljica, ki jo pridelujejo tudi za seme in je dala lani rekorden pridelek v Sloveniji, to je 24 stotov na 1 ha. Zanimiv je proces gnojenja — priprave zemlje, kamor so sejali to sorto. Sejali so jo na krompirišču, ki so ga gnojili s hlevskim gnojem, pozneje pa dodali na 1 ha po 300 kg kalijeve soli, 300 kg superfosfata in 150 kg amonijakovega sulfata. Tudi letos je pridelek pšenice zaradi takega gnojenja odličan.

Druga pomembna panoga tega gospodarstva je živinoreja. Redijo 40 glav svetločraste goveda. V prvih letih obstoja je posestvo investiralo predvsem v nabavo orodja in strojnega parka, sedaj pa gradijo hleve, tekalnice itd. Na Kočevarjevem dvoru gradijo sodoben hlev s porodnišnico in tekalščem. Jeseni, ko bo stavba dograjena, bodo krave mlekarice ločili od mlade in druge živine. V novem hlevu bo prostora za novih 36 glav živine. S selekcijo

NEKAJ PODROBNOSTI OKOLI LETOSNJIH GRADENJ V NOVI GORICI

500 MILIJONOV DINARJEV ZA NADALJNO IZGRADNJO

V obširnem sestavku smo pred kratkim že poročali, da se v prihodnjih mesecih v Novi Gorici obeta vrsta intenzivnih gradbenih del, ki naj prispevajo k nadaljnjemu oblikovanju vnanje podobne najmlajšega slovenskega mesta. Danes o tem še nekaj podrobnosti in problemov.

Po nepopolnih računih bodo za vse predvidene gradnje raznih investitorjev letos porabili okrog pol milijarde dinarjev. Gre predvsem za začetek oziroma nadaljevanje gradnje nekaterih večjih stanovanjskih poslopij, upravnih zgradb, nove kavarne ter usposobitev predora pod hribom Panovcem. Večino novih poslopij bodo zgradili ob Erjavčevem drevedu ter ob magistrali, kjer se bo po urbanističnem načrtu v prihodnjih letih razvilo središče Nove Gorice.

Nekateri so sodili, da je z zmanjšanjem proračunov in obsega investicij nujno tudi zmanjšanje gradenj. V resnici pa je gradnja vsaj v Novi Gorici letos precej več kot prejšnja leta, ker so to večidel objekti, ki naj prispevajo k čimprejšnjemu dvigu stanovanjskega standarda in splošnih življenjskih razmer naših delovnih ljudi. Tudi viri investicij so letos različni. Vtem ko je prejšnja leta šlo za splošna

družbena sredstva, sedaj finansirajo gradnje večidel iz lastnih sredstev podjetij, gospodarskih organizacij in drugih investitorjev.

V kratkem bodo ob magistrali blizu upravnega poslopija NOVI začeli kopati temelje za novo upravni zgradbi novogoriške podružnice DOZ ter Okrajne uprave za gozdarstvo in podjetja Gozdno gospodarstvo Gorica. Obe zgradbi bosta dvonadstropni s potrebnimi pisarniškimi prostori, nekaj stanovanj in drugimi potrebnimi pritliklinami. V surovem stanju naj bi bili dograjeni in postavljeni pod streho še letos, v prvi polovici prihodnjega leta pa sposobni za vselitev. Sredstva za obe zgradbi so že zagotovljena. Ko se bosta Uprava za gozdarstvo in podjetje Gozdno gospodarstvo Gorica preselila v nove prostore, bodo sedanje pisarniške prostore v Rožni dolini preuredili v deset družinskih in več samskih stanovanj.

M. D.

NOVI PROIZVODI TOVARNE CEMENTA IN SALONITA V ANHOVEM

Zložljive weekend hišice za kopališča in turistične namene

Tovarna bo na letošnjem Zagrebškem velesejmu razstavila tudi kadi za kopalnice, umivalnike in nekaj drugih novih proizvodov iz salonita za široko potrošnjo

Tovarna cementa in salonita »15. september« v Anhovem ob Soči je v zadnjem času osvojila tehnološki postopek za vrsto novih proizvodov iz salonita, ki jih doslej pri nas nismo izdelovali. Prav te dni so izdelali prototip zložljive weekend hišice iz salonita in lesa, ki jih bodo pozneje začeli serijsko izdelovati, dalje kadi za kopalnice, umivalnike, nove vrste valovitih plošč za krite streh, izdelanih izključno z domačim azbestom, in še nekatere druge proizvode. Nekaj novih izdelkov bodo razstavili na bližnjem zagrebškem vzorčnem velesejmu.

Nove zložljive weekend hišice za dve osebi imajo lično zunanost ter najbolj ustrezajo za kabine v javnih kopališčih, moč pa jih je uporabiti tudi za vrtno lope, prenosne planinske kočice in podobne namene. Tehtajo okrog 400 kg ter jih je moč razstaviti in spet zložiti prej kot v pol ure. Pozneje bodo namesto lesa uporabljali žebelje, vijaki in druge pripomočke iz kovine, da bo kabine moč še prej razstaviti ozir. sestaviti. V tovarni sodijo, da bi takih hišic domač trg lahko absorbiral okrog 10.000 letno, po želji kupcev pa bi lahko izdelovali tudi hišice oziroma kabine za eno in tudi več oseb.

Prvi prototip, ki ga bodo razstavili na zagrebškem velesejmu, je kombinirane zeleno-rdeče barve, svetel in prijeten zunanost. Skupna površina meri 2,60 x 2,60 metrov, visoka je 2,8 m ter ima dva ločena oddelka s stolom in obešalniki. Zunaj hišice je lepa, pokrita terasa, zaščiten s ograjo, ki je namenjena za sončenje. Tovarniška cena weekend hišice za dve osebi je 15.000 din, za eno pa 8000 dinarjev. Prvih 50 weekend hišic bodo v kratkem poslali v Gorico ter jih bržčas uporabili kot kabine v enem najbolj znanih kopališč na italijanskem delu Jadrana, v Gradžu.

Na velesejmu v Zagrebu bo kolektiv anhovske cementarne razstavil tudi kadi za kopalnice in umivalnike iz salonita, poliščene s posebnim emajlom, da se po svoji zunanosti ne bodo prav nič razlikovali od običajnih keramičnih.

Z novimi izdelki kolektiv bogati splošen asortiman svoje proizvodnje in s tem prispeva k večji pestrosti in izbiri blaga na domačih tržiščih, zraven pa lahko v lastnem salonitnem obratu porabi znatno večje količine cementa, ki je z njim trg precej nasičen.

M. D.

OD CETINJA DO BUDVE

Crnogorec in zgodovina njegovega naroda sta nedeljiv pojem. Hiša, dom, družina in ime, to so stvari, ki je ondotni človek nanešen ponosen in jih je pripravljen vseskrat braniti. V boju s tujimi osvajalci so nastajale te vrednote kot nujna obramba pred nacionalno propadjo. Tudi crnogorska mesta nosijo pečat te morale. Ko smo se vozili skozi Cetinje, so nam, turistom, Crnogorci sijočih oči pripovedovali o vladikah, dvorcu crnogorskih knezov, ki je nedavno tega pogorel do zidov, vmes pa zblijali šale na račun vojskakov, ki so se zbrali nekoč na Nikolinem dvoru. Pili so čaj in stoji nazdravljali številnim zmagam nad turško svotatjo. Čaj je bil vroč in so se ga junaki vsakokrat le z ustnicami dotaknili. Neki brkati barjaktar, zastavonoša, pa je prvič krepko srklil. Seveda ga je vroča pijača močno popekla. Ko pa je prišla na vrsto druga zdravica, je obupanov vzkliznil: »Makar svi porokali, ja ne mogu više...«

In tako vse do Budve, ki se nam je privkral prikazala na nevarnih serpentinah, v katerih se vije cesta vse do crnogorskega Primorja. Crnogorci so odlični šoferji. Vendar jih morajo zaradi zahtevne vožnje na poti od Titograda do Budve zamenjati v Cetinju.

V Budvi sem našel prenočišče pri nekem Strahinji, potomcu slovitih Strahinjić-banov. Maj-

hen, žilav človek je to, vendar neustrašen kot vsi Crnogorci. Kot njegovi predniki ne more živeti brez orožja. Ko sva se zblížala, mi je zaupal, da ima v omari shranjeno »beretto«. Za vsak slučaj, je dejal, in kateri naj bi bil ta slučaj? Nehote sem se spomnil, da je v Majnicah in Grblju, dveh krajih budvanske občine, za stare Jugoslavije še zmerom veljala krvna osveta, krvavo obračunavanje med sprtimi družinami.

Ko sva o tem govorila s Strahinjo, mi je dejal: »Tudi jaz bi ubil vsakogar, ki bi vzel življenje članu moje bližnje družine.«

»Tudi če bi kdo vašega svojca ubil v silobranu?«

»Tudi.«

»Kaj pa sodišča,« sem vprašal, »ali jim ne zaupate?«

»Sodišča sodijo premalo. Sodišča le redko sodijo na smrt. Zgodilo se je, da je nekdo odsedel robijo, a so mu člani družine, s katero je imel nepopravljene račune, kljub temu sodili. Kri za kri.«

PLEBEJEC MED PATRICIJI

Vsak kamen, vsaka hiša, da celo morje v mirnih dnevih in viharjih nočeh pripoveduje o slavni minulosti te kršne zemlje in rodu. Tod so še komaj stoletje

nazaj prebivali sloviti pomorščaki: Ivanišić, Indjanovići in kdo bi še vedel njihova imena. Več sto let je minilo, odkar so se semkaj s hrvatske obale priselili Spadijeri in druge plemenite družine, ki so med kršnimi Crnogorci širile civilizacijo v znamenju križa in meča. Dandanes se potomci teh družin štejejo za najstarejše prebivalce Budve. Toda sedanja Budva je sedma po vrsti, sedma, odkar jo je, kakor pravi bajka, ustanovil Kadmi, sin feničanskega kralja Agenore. Potlej jo je dva ali trikrat razrušil potres. O tem pričajo zelo stare najdbe orožja in denarja. In potem so se v Budvi zvrstili Iliri, Feničani, Grki, Rimljani in Slovani. Da so ostali na budvanskih tleh potomci vseh naštetih, kdo izmed njih bi imel tod domovinsko pravico?

Bodi temu tako ali tako, vsak se rad pohvali, da je njegov rod za toliko in toliko kolen nazaj bival na tej zemlji. Tako tudi v Budvi, kjer bi prej kone prebival rad vsakdo. Saj po lepoti skoroda nima primere med mesti crnogorske obale. O rodovih, ki so nekdanj tu živeli, o borbah teh rodov za svobodo, pripoveduje tudi narodno izročilo, ohranjeno v izvirnih pesmih. Zlasti žalostinke, ki jih pojo po navadi ženske ob pogrebi, hranijo mnogo zgo-

govinskih dogodkov. Tako n. pr. tudi tale pesem, ki jo zaradi dolžine navajam le deloma:

Kuda ideš, silan bano
A ostaviš svoje mile
nemoj rano



Pogled na Budvo

Od starine divni sine,
alzar neznaš divni sine
da su tvoje nekad bile
gorde ove sve platinne!
Nužni tvoji

Tvoji su ih pradjedovi
na subljani izdijeli
Pradjedovi zor junaci
Vitezovi...

Takšne in podobne žalostinke poslušajo vsi, ki so prišli kropit

mrliča oziroma čut ob mrtvaškem odru. Pojo jih z žalobnim, pretresljivim glasom tudi po deset do deset ur.

O gusarjih, ki so pustošili širrom po crnogorski obali, pa pripoveduje tale pesem:

Poturica Ulice Ali
Ljuti gusar Ulicin spali.
Sveta mu se blaga doli,
blago ote bijelom Baru,
stu opljeni Budvi staru.

Tako je bila torej s pesmijo ohranjena pestra minulost primorskih krajev in rodov, ki so tod živeli in se ohranili. Ko sem listal po zaprašenih zapiskih potoma Indjanovića ali pa se spustil z Budvami v pogovor ob kozarčku lepljivega prosoka, sem se čutil kot plebejec v družbi patricijev, potomcev častljivih družin.

Nisem jih razumel, ko so s ogorčenjem govorili, da Budva ni več stara Budva, odkar so se začeli seliti vanjo kmetje s hribov. Narod se civilizira in sili k morju. Jaz, plebejec, nisem razumel njihovega ogorčenja. Morda, se mi je vsilila misel, pa se bodo prav tisti, ki so se zdaj v Budvo priselili, čez sto in več let, potem ko se bodo stopili z budvanskimi »plemenitašci«, postavljali s svojo rodovino in domovinsko pravico? S svojim budvanstvom?

Vse je relativno, a še zlasti ob morju, ki ne ve za vekove, ne za rodovine, ki terja žulje in življenja in ki daje življenje.

N. Z.

Gostovanja ansamblov in solistov iz tujine

Letošnja koncertna sezona v Jugoslaviji se bo začela z gostovanjem newyorškega baletnega gledališča (The ballet theatre), ki šteje 67 članov in ki prispe k nam v polni sestavi. Newyorški balet priredi v Jugoslaviji 11 predstav, in sicer v Zagrebu, Beogradu in Skoplju. V Jugoslaviji bo gostoval tudi indijski narodni ansambel pesmi in plesov, ki šteje 67 članov. Zdaj je na turneji po Evropi in nastopil bo v Beogradu in Sarajevu. Istega meseca prispe k nam tudi sloveči violinist Jehudi Menuhin.

V oktobru bo gostoval v Ljubljani, Mariboru, Zagrebu, Novem Sadu, Beogradu in Sarajevu sloveči pianist Mikita Magalov, ki živi v Švici. Nekaj dni pozneje bo dirigiral v Beogradu in Ljubljani filharmonijo ugledni poljski dirigent Witold Rowitzky. V naših Operah bo v oktobru gostovala dramska sopranistka iz Budimpešte Paula Takacs. Oktet dunajske opere, ki je že prej gostoval v naši državi, priredi več koncertov v Ljubljani in Zagrebu. Najboljše zabavni ansambel Romunije »Barbara Lautaru« bo gostoval v več naših mestih in seznanil naše občinstvo z najboljšimi deli romunske narodne glasbe.

V začetku novembra bo gostoval v glavnih mestih republik ter v Banja Luki, Splitu in Novem Sadu znani duet iz Prage: Sado — čelo in Holec — klavir. Najboljši danski pianist Victor Sjoler priredi v naših mestih več koncertov. V novembru bo pela v naših Operah prvakinja Opere v Rigi, znana sovjetska umetnica Gelna Wagner. Znani član ansambla »virtuosi di Roma« violinist Fr. Gulli priredi šest koncertov na Hrvaškem.

Konec leta, v decembru, bodo gostovali pri nas angleška violinistka Ida Hendi, sloveči dirigent iz Berlina Franz Konwitschny in našemu občinstvu že znani pianist iz Izraela Frank Peleg. V decembru bosta gostovali v naših Operah prvakinji »Velikega teatra« Pliseckaja in Ljepa.

Koncertna poslovalnica je sklenila pogodbe za več gostovanj tudi za prve mesece prihodnjega leta. V januarju priredi pri nas več koncertov sloveča francoska pianistka Monique de la Brusse, dalje prvakinja metropolitanske opere Eleonora Steber, v marcu pa najboljši sovjetski pianist Svjatoslav Rihter, ki priredi več koncertov v Beogradu, Sarajevu in Ljubljani. Prihodnje leto bo gostovala v Jugoslaviji tudi celotna dunajska filharmonija ter najboljša svetovno lutkovno gledališče »Kukolni teater Obrazcov« iz Sovjetske zveze.

Mariborska Drama: OKVIRNI REPERTOAR JE ŠIROK

V sezoni 1955/56 je mariborska Drama uprizorila Camusovo »Obsedno stanje«, Goetzovo »Hišo v Montevideu«, Drdovo »Ci zo veš hujdiča«, Lorcovo »Mariano Pinedo«, Brechtovo »Puntillo in njegovega hlapca Mattija«, Hofmanovo »Svetlobo velike samote«, Giraudousovo »Siegrida« in Patrickovo »Vroč kri«. Otroško občinstvo je gledalo Brenkovo »Najlepšo rožo«.

Narodnost avtorjev po vrstnem redu: Francoz, Avstrijec, Čeh, Španec, Nemec, Slovenec, Francoz, Američan (irskega porekla) in Slovenka. Vidiki pri sestavljanju repertoarja: za vsakega nekaj ali repertoarni omnibus.

Veliki avtorji z literarno (torej tudi vzgojno) vrednostjo: Camus, Lorca, Brecht, Giraudoux in Patrick.

Slovenska noviteta: Hofmanova »Svetloba velike samote«, je bilo v tej sezoni edino slovensko dramsko delo, ki ga je kritika poleg Ocvirkove »Srečno, ljudje« ugodno ocenila.



Maksim Sedej: Melanholija

Umetniški uspehi: uprizoritev Camusa, Lorca, Brechta, Giraudouja, Patricka in Brenkove.

Delo, ki je bilo s strani občinstva najpriljubljenejše in najbolj spontano sprejeto: Patrick: »Vroč kri«.

Dela po strokah: dramska sinteza monologa, dialoga, farse, zbora (Camus), moralna komedija s primesmi burke (Goetz), ljudska komedija (Drd), ljudska romanca (Lorca), socialna satira (Brecht), tezna drama (Hofman), konverzacijski tezni dialog (Giraudoux), tragikomedija (Patrick).

Ker je umetniško vodstvo prešlo na račun nekaterih del iz preteklega repertoarja nekaj več ali manj upravičenih kritik, je pristopilo k sestavi repertoarja za sezono 1956/57 z vso pozornostjo narave in življenja v njej.

V celoti je na razstavi zastopanih 35 sodobnih frankovskih likovnih snovalcev z 81 deli. V lepo urejenem razstavnem prostoru se zvrstijo pod steklom podobe v najrazličnejših tehnikah. Poglavitna šibkost izbora je morebiti v tem, ker so zlasti mlajši avtorji največkrat zastopani le z enim ali dvema deloma, to pa je praviloma premalo, da bi bilo mogoče izluščiti njihovo resnično vrednost. Sicer pa je to pri podobnih razstavah pogost očitnik, ki se mu pač ni mogoče vselej izogniti.

Posebnih vrhov na razstavi ni, vendar je treba med solidno povprečnostjo nekatere posebej omeniti, ker kažejo izvirno osebnost ali pa se odlikujejo bodisi v risbi bodisi v barvitosti. Gerhard Knieschon razstavlja tri dobre risbe v tušu, ki razodevajo domiselnost in sodobnejši prijem ter učinkujejo zelo enovito. Kompozicijska in barvna uglasenost uvršča litografije Michaela Preehtla med najboljše na razstavi, zlasti njegov »Jezevec« je zelo in učinkovito delo še mladega umetnika. Tudi Oskar Koller sodi med najmlajšo generacijo frankovskih likovnikov, posebno njegova »Rumena hiša« mu obeta še lep razvoj. Nekoliko bolj hladen je Otto Messiter, ki pa s skopo barvitostjo dosega lepe učinke. Ze umrl profesor Hans Werthner je zastopan s tremi motivi iz železnar, ki razodevajo zrelega umetnika z uglasenim maniro in izvrstno tehniko ter prefinjeno izraznostjo. Predvsem po kompozicijski

trebno skrbnostjo in pretehtanostjo. Umetniški svet, sestavljen iz: direktorja Dolarja, režiserjev: Žižka, Malca, Herzoga in igralca Brunčka, je že nekaj mesecev pred zaključkom letošnje sezone sestavil širši, okvirni načrt repertoarja, ki ga je prenesel tudi na sestanku dramskih igralcev. Direktor in dramaturg Jaro Dolar je vodil o prihodnjem repertoarju javni pomenek v Klubu mariborskih kulturnih delavcev. Razvila se je diskusija, na podlagi katere je bil okvirni repertoarni načrt še izpopolnjen. Umetniško vodstvo mariborske Dramse se je odločilo, da bo v sezoni 1956/57, izbralo deset del (in še eno mladinsko igro) izmed naslednjih 27 dramskih tekstov:

Klasična dela: Tolstoj »Ana Karenina«. Dramatizacija slovičnega romana. Schiller »Don Carlos«. Klasična tragedija o ljubezni in svobodoljubju. Dostojevski »Igralec« (ob 75. letnici pisateljeve smrti). Ibsen »Gospa z morja«. Poetična drama o srečanju žene s svojo mladostno ljubeznijo. Gorki »Na dnju«. Drama o »bivših ljudeh«, ki se znajdejo na človeškem dnju. V njihovo temo prinese roman Luka tolažbo in vero v človeka. Labiche »Florentinski slavniki«. Lahka burka brez umetniških pretenzij.

Aktualna tezna drama: Vercores »Vincent« Gaspar Diaz. Dramatizacija Vercoresove novele »Politična laž«. Karvaš »Pacient 113«. Prvi slovaški avtor pri nas. Zgodba iz zdravniškega življenja.

Moderna drama: Anouilh »Colomba« ali »Evidiki« (Moderna verzija legende o Orfeju in Evidiki). ali »Cecile« — ali — »Sola očetov« (Molierova komedija o očetu, ki daje hčerki dobre nauke, pa sam ni prav nič boljši). Enadejanka, ki bi jo bilo mogoče kombinirati s kakšno Shawovo enodejanko.

Sartre, »Kolesar«. Filmski scenarij o južnoameriški revoluciji. Ali istega avtorja »Nekrasov«. Satira na protisovjetsko propagando. Pirandello »Kdo ve kaj«. Psihološka drama ljubosumja. Betti »Korupcija« v justični palači. Efektna zgodba o nedolžno osumljenem sodniku in pravem krivcu, ki nad njim triumfira. Majakovski »Stenica«. Utopistična komedija o sovjetskem človeku, ki se leta 1976 prebudi iz zmrznjenega oklepa v življenje. Delo, ki ga pod Stalino vladavino niso smeli uprizorjati.

Romantična eksotika: Kalidasa »Sakuntala«. Poetična pravljica o ljubezni med kraljem Duhšanto in puščavniško hčerko Sakuntalo.

Sodobna lahka komedija: Fabri »Zapeljivec«. Komedija o hiperambicioznem ljubimcu. Kesseling »4-krat 12« — 48«.

Zgodba o štirih Indijankah v ameriški civilizaciji. Nash »Kako se dela dež«.

Jugoslovanska dela: Canakar »Hlapci«. Novačan »Veleja«. Krleža »V agoniji«.

Slovenska noviteta: Umetniško vodstvo bo z največjim veseljem uprizorilo katerokoli ponudeno kvalitetno slovensko noviteto.

Poleg navedenih del bi prišla v poštev za ožji izbor še nekatera dela, ki vodstvu za sedaj še niso na razpolago. Hikmet »To je bil Ivan Ivanovič«, komedija o kultu osebnosti. Janovski »Iskalec svetlobe«. Tragedija o slikarju Van Gogh. Tetauer »Borba zmajev«. Tekst o bojih za oblast v Španiji za časa Napoleona. Delderfield »Vrtini zid«. Tekst o problemih moderne pedagogike.

Širši repertoarni načrt je mikaven in pester. Najvažnejša naloga Umetniškega sveta in Upravnega odbora mariborskega gledališča bo izbrati iz tega načrta deset najpomembnejših in najprivlačnejših del, ki bodo sestavljala ožji, obvezni repertoar v bodoči sezoni. Pravilen izbor repertoarja je več kot polovica uspeha v gledališču. To je star gledališki rek, ki je do zdaj še vedno veljal.

D. M.

IZ ZAKLADNICE SLOVENSKE LIKOVNE UMETNOSTI



MATIJA JAMA: OTROCI PRI JUŽINI

Naš najdoslednejši impresionistični slikar Matija Jama je bil v svoji mladosti izrazit realist, ki je prav pogosto slikal figuralne skupine, ostro opazovane in docela stvarno podane. Tudi njegove zgodnje risbe ga kažejo kot pripadnika resničnosti smeri. Pozneje je postal slikar čustveno dojete domače krajine, docela v načinu naših impresionistov, z bogato lirčno in čustveno nadahnutostjo. — Naša oljna slika je iz leta 1899, ko je bil Jama star 27 let. Predstavlja troje enako oblečenih otrok, očitno iz kakega zavetišča. Sede pred vrati in južinajo. Zdi se, da mali portretiranci natančno opazujejo slikarja pri delu. Prizor je podan naravno in dosti sveže. Poznejšega impresionista je pa po tej sliki težko slutiti. Gledalec dobi skoraj vtis, da gleda fotografski posnetek.

Uspela humoristična knjiga

(BRANKO ČOPIČ: »DOŽIVLJAJI NIKOLETINE MRSACA«, SARAJEVO 1956)

Eden najplodnejših srbskih pripovednikov, Branko Čopić, je v dvajsetih letih svojega pisateljevanja ustvaril celo vrsto tipičnih junakov iz ljudstva. Takorekoč vseskozi je ostal zvest svoji ožji domovini, odročnim krajem in ljudem Bosenske Krajine na pobočjih planine Grmeč. Nenehno se vrača mednje, med te bosenske primitive, pa zato toliko bolj naravne ljudi. Toliko motivov in usod iz zadnje vojne in naše revolucije je že obdelal

kot komaj kateri naš pripovednik. In vendar v svoji izredni iznajdljivosti odkriva še vedno nove, človek bi dejal, celo vedno bolj sveže in pristne. Tako nas je te dni presenetil z novo, neobsežno knjigo »Doživljaji Nikoletine MRSACA«, ki mu jo je z značilnimi ilustracijami Zulfikarja Džumhura izdala sarajevska »Svetlost«. Ob tej knjigi se je vredno ustaviti, saj se uvršča med Čopićeva najzvirnejša dela.

Čopića tudi že Slovenci poznamo po precejšnjem številu knjig, ki so zadnjih deset let pri nas prevedene. Po »Partizanskih pripovedkah«, pa po »Prelom«, ki je v Albrehtovem prevodu dobil značilen naslov »Ognjeno leto«, pa po celi vrsti njegovih mladinskih del. Že od samega začetka Čopićevega pisarstva je mogoče v njegovih delih slediti čudno pristno nit humorja, ki se je kasneje, zlasti po vojni, spreverjal velikokrat v strupeno satirčnost in karikatur. V svojem najnovejšem delu, »Doživljaji Nikoletine MRSACA«, nam je Čopić prikazal partizanstvo v svejkovski podobi Nikoletine MRSACA, »partizanskega korenjaka, slavnega mitraljeza in, pozneje priljubljenega četnega komandirja«. Pred več kakor letom dni so namreč začeli v beograjski »Politiki« postopoma izhajati duhoviti podlistki z enim poglavitnim junakom Nikoletino. In sedaj jih je pisatelj znokrožil in jih, dvajset po številu, katerim je dodal še uvodno spominke na Nikoletino mladost, povezal v zaokroženo knjigo.

Naša humoristična revščina, ki je prešla že takorekoč v pregovor, se ostro kaže tudi v obdelavi zadnje vojne in partizanske snovi. Čisto točno je, da so bila tista štiri leta našega boja za obstoj ena najhujših preizkušenj, ki so jih naš narod preživel v svoji zgodovini. Vendar je pa prav tako res, da je bilo v tem boju na življenje in smrt nešteto zabavnih in tudi smešnih trenutkov, dostojnih, da jih res literarno zabeleži večje pisateljevo pero. Medvojno, zaledje, posebej razmere v marionetni NDH, je kar pristno opisal hrvaški pisatelj Slavko Kolar, ki je pred tedni izdal svojo povojno prozo v zajetni knjigi »Glavno, in je kapa na glavo. Nekaj smešnih situacij iz partizanstva je kmalu po vojni opisal tudi drugi hrvaški pisatelj, namreč Joža Horvat. Tretji pa je Branko Čopić, ki je v tej zvrsti že dosegel izredno tipičnost in nam z Nikoletino ustvaril tipičnega junaka iz ljudstva.

Kdo je Nikoletina MRSAC? Pravzaprav brezimni borec in junak Čopićeve ožje domovine, človek, ki se na svoj način znajde v slehernem kritičnem položaju, primitivce, ki mu kmalu ni para v naših književnostih, naslednik Kočićevega Simeona dijaka, ki sanja o vstajah in uporih ljudstva, preprostež velikanskega telesa in ogromnega nosu, ki nikoli ne izgubi tistega realističnega odnosa tudi v najkočljivejših trenutkih, na eni strani hraber in trdglav človek, ki se ničesar ne boji, na drugi pa posebej, v katerem so uteljene vse najlepše lastnosti našega dinarskega človeka: vedrost, srčnost, dobrot, smisel za pravičnost in instinktivna želja, da bi se ta naš preprosti človek v vsakem pogledu dvignil, se izobrazil, postal človek v resničnem pomenu te besede. Torej človek, ki se je, čeprav na svoj način, pa vendar zelo izrazito zavedel sebe in za-



Karel Putrih: Ženski akt

SODOBNOST IN SOLIDNOST

GRAFIKA IN RISBE FRANKOVSKIH UMETNIKOV V MODERNI GALERIJ

V spodnjih prostorih ljubljanske Moderne galerije si je mogoče v teh dneh ogledati dokaj zanimivo likovno razstavo, ki ljubitelja preseneča predvsem z naslovom. Gre namreč za grafiko in risbo sodobnih frankovskih umetnikov. Frankovska pa je nekako osrednja nemška pokrajina ne le po zemljepisnem položaju, marveč tudi duhovno. Ta dežela se brez ostrih ločnic odpira na vse strani ter je potemtakem ustvarjena za pretakanje in posredovanje najrazličnejših kulturnih in umetnostnih vplivov današnje Evrope. Vendar so posledice te pokrajinske »vetrovnosti« komajda opazne, še več — pri domala vseh razstavljalcih prevladuje konservativna usmerjenost, ki si še vedno prizadeva z več ali manj uspeha na že zdavnaj utrtih poteh. Pri tem se skoraj popolnoma odreka zblizanju s sodobnimi likovnimi tokovi ter nekoliko negotovo prevzema od njih le izraznejšo barvitost in svobodnejšo kompozicijsko zasnovo.

Morda pojasnjuje sodobno likovno snovanje in položaj v tej deželi tudi to, ker je to ožja domovina neprekosljivega srednjeveškega nemškega slikarja in grafika Albrehta Dürerja, čigar vpliv je še vedno zelo močan, če bi sodili zgolj po delih v okviru te razstave. Zlasti je to očitno v nekakšnem preživetem krajinskem romanticizmu, kakor ga celo pri nas že dolgo ne poznamo več. V primerjavi z ostalo nemško likovno proizvodnjo v zadnjem desetletju je ta umetnost močno zasidrana na realističnem pojmovanju ter opaz-

zovanju narave in življenja v njej.

V celoti je na razstavi zastopanih 35 sodobnih frankovskih likovnih snovalcev z 81 deli. V lepo urejenem razstavnem prostoru se zvrstijo pod steklom podobe v najrazličnejših tehnikah. Poglavitna šibkost izbora je morebiti v tem, ker so zlasti mlajši avtorji največkrat zastopani le z enim ali dvema deloma, to pa je praviloma premalo, da bi bilo mogoče izluščiti njihovo resnično vrednost. Sicer pa je to pri podobnih razstavah pogost očitnik, ki se mu pač ni mogoče vselej izogniti.

Posebnih vrhov na razstavi ni, vendar je treba med solidno povprečnostjo nekatere posebej omeniti, ker kažejo izvirno osebnost ali pa se odlikujejo bodisi v risbi bodisi v barvitosti. Gerhard Knieschon razstavlja tri dobre risbe v tušu, ki razodevajo domiselnost in sodobnejši prijem ter učinkujejo zelo enovito. Kompozicijska in barvna uglasenost uvršča litografije Michaela Preehtla med najboljše na razstavi, zlasti njegov »Jezevec« je zelo in učinkovito delo še mladega umetnika. Tudi Oskar Koller sodi med najmlajšo generacijo frankovskih likovnikov, posebno njegova »Rumena hiša« mu obeta še lep razvoj. Nekoliko bolj hladen je Otto Messiter, ki pa s skopo barvitostjo dosega lepe učinke. Ze umrl profesor Hans Werthner je zastopan s tremi motivi iz železnar, ki razodevajo zrelega umetnika z uglasenim maniro in izvrstno tehniko ter prefinjeno izraznostjo. Predvsem po kompozicijski

plati ugajajo krajinske risbe Jakoba Dietza, ki so še močno ekspresionistične, vendar že tudi učinkujejo dekorativno. Pri nekaterih ostalih je opaziti deloma močne ostanke ekademizma in prizadevanja po učinkovitosti za vsako ceno, ki pa se tu in tam nekoliko preveč približuje plakat.

To razstavo, ki nas zadovoljivo seznani z likovno tvornostjo enega dela današnje Nemčije, je priredilo Združenje za umetnost v Erlangu. Prireditel sam na sebi gotovo ne pomeni posebnega odkritja in presenečenja, vendar je prispevala k našemu likovnemu življenju s svojo solidnostjo. Mikava likovna manifestacija iz frankovske dežele v naši Moderni galeriji nas bo še posebno razveselila, če bo pomagala odpreti pot današnji slovenski likovni omiki tudi v njene razstavne prostore. Le tako ima medsebojno spoznavanje in seznanjanje svoj smoter in namen.

Milan Avguštin

Priprave za mladinski glasbeni festival

Prihodnje leto maja meseca bo v vsej državi prirejeno v čast rojstnega dne predsednika Tita tekmovanje mladinskih zborov in orkestror. Pet najboljših ansamblov, ki jih bo izbrala posebna žirija, bo sodelovala na zaključnem tekmovanju v Beogradu. V pripravih za to veliko manifestacijo mladinske glasbe je razpisan natečaj za nove mladinske zborovske pesmi in mladinsko orkestralno glasbo. Rezultati tega natečaja bodo objavljeni v začetku oktobra tega leta. Za zborovske pesmi je predvidenih šest nagrad v skupnem znesku 170.000 dinarjev in isto število na-

grad za orkestralno glasbo v znesku 250.000. Vsa nagrajena dela bodo tiskana v Zborniku glasbenih del za mladino in uvrščena v repertoar, ki ga bodo priporočili udeležencem tekmovanja.

Uspeh filma »Zasledovanje« v Bratislavi

Jugoslovanski film »Zasledovanje«, ki so ga predinočnim predvajal v letnem gledališču v Bratislavi, je doživel pri gledalcih velik uspeh. Film so predvajali v okviru »Delavskega filmskega festivala«.

Razstava umetniške fotografije v Franciji

V krajem bodo v mnogih francoskih mestih, med drugim v Lillu, Arrasu, Le Havru, Toulousu in Cannesu priredili razstavo umetniških fotografij pod naslovom »Spomeniki, ljudje in pejzaži«. Avtor razstave je fotomontist Dušan Stanimirovič, ki že trideset let živi v Franciji. Lansko leto pa se je dva meseca mudil v naši državi ter posnel zlasti v Makedoniji in Srbiji vrsto srednjeveških samostanov. Leta razstava je bila pred meseci prirejena tudi v Jugoslovanski galeriji v Parizu.

Otvoritev umetniškega festivala v Atenah

Pred nekaj dnevi so v Atenah odprli dvomesečni atenski festival, na katerem sodelujejo najboljši grški glasbeniki in dramski ansambli ter nekaj znanih umetnikov in zborov iz tujine. Poleg atenskega Narodnega gledališča, leg atenskega Narodnega gledališča, Opere in baleta, sodelujeta na festivalu tudi Hamburški simfonični orkester in Münchenska državna opera.

PRVO SREČANJE S KITAJSKIMI NOGOMETAŠI PRI NAS

Visoka zmaga ob povprečni igri

Jugoslavija : Kitajska 4:0 (1:0)

Reprezentanca Kitajske je v četrti tekmi odigrala prvo tekmo v Jugoslaviji. Repr. reprezentanca sta nastopili s naslednjimi igralci:

Jugoslavija: Krivokuča, Belin, Zeković (Stanković), Boškov, Horvat, Krstić II, Ograjcar, Rajkov (Milutinović), Veselinović, Kostić, Vukas.

Kitajska: Džan Pjun Sjo, Sun Bao Jen, Van K. Tin, Čun Ai Čin, Van Taj, Džan Džin Tjen, Džun Dže Jin, Čan Šin Gin, Nen Un Si, Fan In Co, Van Li.

Šodil je Nedeljkovski iz Skopja. Rezultat 4:0 (1:0) za Jugoslavijo. Strelci: Vukas v 14. in 89. min. ter Milutinović v 47. in 78. min. Gledalcev 10.000. Stadion: Crvene zvezde.

Ta tekma v analizi jugoslovanskega nogometa ne bo zapisana na vidnem mestu, čeprav je zmaga visoko izražena. Zaprta ne bo zato, ker ne sodi v tekme, ki se težko pozabljajo zaradi lepote in zanimivosti. Ta tekma je bila nekoliko povprečna. Niti ni bila lepa, niti ni bila živahna. Če se je bodo gledalci zapomnili, bo bolj zaslugi Kitajcem kot pa Jugoslovancem. Kitajci so prikazali vse, kar sodi k modernemu nogometu, manjka jim le strel na gol.

Izbirne tekme na Bledu

Bled, 10. avg. — Včeraj je bilo na Bledu prvo od izbirnih tekmovalj, ki naj bi pomagala pri sestavi naše veslaške reprezentance za bližnje evropsko prvenstvo. Ženski četverec mariborskega Bikanika s krmarjem je premagal novo državno prvačo, posadko pančevskega Tamiša, vendar bodo morale pančevske veslačice s tem četvercem tekmovali še enkrat.

Na evropskem prvenstvu nas bo v sklopu tekmovala Brijuničeva iz Spilite, ki je včeraj komaj premagala Brijuničanko Miel Hebertle. Marta Baš pa je to pot ni nič kaj odrezala. V ženskem double scullu je Mornar tako kot na državnem prvenstvu sigurno zmagal pred mladostjo in Bledom. Na sliki sta veslašici zmagovitega Mornarjevega double sculla.

Branik uspel

Bled, 10. avgusta. — V današnjih kvalifikacijah veslačev za evropsko prvenstvo si je ženski četverec mariborskega Bikanika z zmago nad državnim prvakom Tamišem iz Pančeva naposled priboril vstop v našo državno reprezentanco. To je vsekakor največji uspeh slovenskega veslaškega športa.

Danes sta bili na sporedu tudi disciplini — četverec s krmarjem in brez krmarja za moške. V prvi disciplini je bila posadka državnega prvaka Istre premagana in je bila Crvena zvezda na cilju pred njo kar za dolžino čolna. Pri četvercih brez krmarja je za ne-

prkazali vse, kar sodi k modernemu nogometu, manjka jim le strel na gol. Jugoslovanska ekipa, ki je povprečno igrala, je bila boljše v drugem kot pa v prvem delu igre. Milutinović je vnesel precej življenja v igro naše ekipe in lahko se trdi, da je najbolj zaslužen za visoko zmago. Razen njega so se odlikovali še Krstić II., Horvat in Boškov, pri Kitajcih pa je bil najboljši vrtar Džan Pjun Sjo, ki je branil izredno. Razen njega so se odlikovali še desna zvezda Čun Hun Gin in srednji napadalec Nen Un Si.

V drugem polčasu je kot rečeno na mesto Rajkova igral Milutinović, Zekovič je zamenjal Stankovič.

V predtekmi so igrali »plavci« in »belci« — kandidati za našo olimpijsko reprezentanco. Zmagali so »plavci« z 2:1 (2:0).

Plavi: Vereš (Stojanović), Cokič, Biogradlić, Santek, Spajić, Tasić, Petaković, Antić, Rebac (Telenik), Mujić, Pasić.

Belci: Vidinić (Barbarić), Koščak, Radović, Režek, Zelenika (Jurčič), Kranjčič, Medved (Ivoš), Sekularac (L. Radović), R. Ograjcar (Josić), Prilincevič, Krstić I.

Obe moštvi sta zaigrali lepo in zanimivo. Najboljši so bili Cokič, Spajić, Tasić in Mujić, pri »belcih« pa: Barbarić, Koščak in Sekularac.

KOSARKA

V Kranju:

»Ljubljana« — Slavija (Bratislava) 83:83

V prijateljski mednarodni kosarkarski tekmi sta se danes v Kranju pomerili moštvi Slavije iz Bratislave in »Ljubljane«. Tekma se je končala z rezultatom 83:83 (46:44).

Naša boksarska reprezentanca za Italijo

Jugoslovanska boksarska reprezentanca bo imela 15. avgusta v Gubli pri Rimu srečanje z izbrano ekipo Italije. Naša reprezentanca bo verjetno nastopila v teple postavah: Poljić, Mitrović, Benedek, Vitić, Lukić, Marić, Milojević, Jakovljević, Bogunić, Nikolić. Te bokserje sta predlagala trenerja Popović in Jakšić na osnovi forme in znanja, ki so ga pokazali na skupnem treningu v Pulju. Reprezentanca bo odpotovala v Italijo v nedeljo. Drugo, neuradno srečanje z »azzurci« bo 18. t. m. v Grossetu.

Italijan Fallarini prvi v Vidmu

Videm, 10. avg. Sprint na ulicah Vidma je odločil zmago na drugi etapi dirke Po Evropi. Najhitrejši je bil Italijan Fallarini. Niti za dolžino kolesa pa niso zastali: Avstrijec Christian, Italijan Ferlenghi, Belgijec Treloz, Avstrijec Christian.



strijec Schweiger in drugi. Jugoslovani pa so se uvrstili takole: Petrović na 14. z 10,43 min. za zmagovalcem Levčič na 20. mesto, Vukšan na 28. Baje na 31. in Valčić na 34. mestu.

Vso pot od Reke pa do Vidma je dirkače mučila vročina, tako da so je asfalt oprizemali kolesa.

Rumeno majico je v Vidmu oblekel Avstrijec Christian.

Jugoslovani Levčič šesti v tretji etapi

Rim, 10. avg. (Tanjug). V III. etapi kolesarske dirke »Po Evropi« je prvi privozil na cilj Italijan Fallarini in prevel rumeno majico. Od Vidma do Trenta (220 km) je vozil 5:49,44. Jugoslovani Levčič je pripeljal na cilj 13 min. in 17 sek. za zmagovalcem in zasedel šesto mesto.

Mihalič in Vipotnik pojdeti v Helsinki

Beograd, 10. avg. Atletska federacija Finske je povabila našo Zvezdo, naj pošlje dva jugoslovanska tekmovalca na mednarodni miting v Helsinkih. Atletska zveza Jugoslavije je sprejela ponudbo in določila, da se bosta udeležila tega mitinga, ki bo 31. avgusta. Mihalič in Vipotnik. Mihalič bo teklen 5000 m, Vipotnik pa 800 m.

Brzjavke

BEOGRAD, 10. avg. — Posebna komisija upravnega odbora NZJ je predložila upravnemu odboru, naj bi izredno skupščino, ki je bila določena za 9. september 1956, odložili. Za odložitve so se doslej izrekli Zvezi Srbije in Hrvatske.

KAIRO, 10. avg. (AFP). Na Mednarodnem kosarkarskem turnirju v Kairu je reprezentanca Romunije premagala Grčijo s 50:49 (30:33). Poljska Libanon z 84:52, Egipt pa Sirijo z 79:61.

BRUSELJ, 10. avg. — Belgijski atleti Ballieux, Langenus, Leva in Moens so dosegli nov svetovni rekord v štafeti 4 x 800 m z rezultatom 7:15,8.

SAO PAULO, 10. avg. — Nogometna reprezentanca Brazila je premagala reprezentanco CSR s 4:1 (2:0). V prvi tekmi v Rio je zmagala CSR z 1:0.

MOSKVA, 10. avg. — Sovjetska dvigalec uteži Evgenij Minašev in Ravil Kabutdinov sta dosegla nova svetovna rekorda. Prvi je v peresni kategoriji dvignil s potegom 114 kg, drugi pa v lahki kategoriji 123 kg. V srednji kategoriji — težko pa je dvignil 134 kg Voganovski novi svetovni rekord.



Bezimeni vrh v Durmitorjevi skupini

ZACETEK SAHOVSKIH POLFINALNIH TURNIRJEV

Bomo dobili Slovenci novega mojstra?

Na tri letošnje državne polfinalne šahovske turnirje v Mariboru, Bjelevaru in Vrhu se je prijavilo 47

upravičencev, katere je Sekretariat Sahovske zveze Jugoslavije takole razporedil: Maribor: Janošević, Marić, Puc, Kozamara, S. Vuković, Petek (vsi mojstri), Jovčić, Vuletić, Ugrinović, Ing. Gabrovšek, dr. Smigovec, Horvat, Kukinski, V. Vuković (vsi mojstri kandidati) in prvokategorijnik Suvalić. Po sprejetju predlogov posameznih republiških šahovskih zvez, je Sahovska zveza Jugoslavije prepustila na ta turnir še prvaka Gorenjske mojstrskega kandidata Čudermarja.

Bjelevar: Lukić, Sokolov, Tot, Bogdanović, Bidev (vsi mojstri), Raklić, Bradavčević, Vukčević, Mihalič, Križanec, Bajec, Zaradić, Sofrevski (vsi mojstri kandidati) in prvokategorijnik Jurčič. Sredanović in letošnji mladinski državni prvak Karanjac.

Vrha: Dr. Nedeljković, Matulović, Džaja, Tomović, Božić (vsi mojstri), Ivković, Boljoš, Kapić, Bekavac, Momić, Grosek, Stupica, Nikolovski, Udavarić (vsi mojstri kandidati), Subotičanec in Smaji Begović prvokategorijnik.

Od mojstrov sta svojo udeležbo odpovedala dr. Trifunović in Rabar. Vsi trije turnirji se bodo začeli jutri.

Nova plavalna rekorda

V Detroitu so na izbirnih tekmah za ameriško plavalno reprezentanco dosegli nekaj izvrstnih rezultatov: 100 m prsno: Oyakava 1:35,2, 200 m prsno: Hews 2:44,4, 400 m prsno — ženske: Silvia Rumska 5:19,7. Plavalec Joržski pa je na 200 m butterfly dosegel nov svetovni rekord, in sicer 2:22,2. Plavalci so v 50-metrskem bazenu.

V Brisbaneu (Avstralija) je Loraine Crapp na 440 yrdov dosegla rezultat 5:05,3, kar je za štiri desetinke sekunde boljše od svetovnega rekorda.

ODPRAVA ALPINISTIČNEGA ODSEKA JESENICE V DURMITOR

20 novih vzponov od III. do VI. stopnje

Na pobudo Planinske zveze Slovenije in s podporo matičnega društva, sindikata Železarne Jesenice in MLO Jesenice je v drugi polovici meseca julija izvedlo 18 članov Alpinističnega odseka PD Jesenice odpravo v Durmitor — Crna gora.

Vsak član odprave je prenašal iz izhodišnega kraja Zablajaka do taborišča ob Škrčkih jezerih 40 do 50 kg težki tovor s hrano, plezalno in tabornico opremo. Preno je trajal 12 ur. Izvršili so 20 novih plezalnih vzponov od III. do VI. težavnostne stopnje, in sicer:

Južni greben Bobotovega Kuka iz sedla Samar, Zahodna stena Bobotovega Kuka, štiri nove smeri v jugozahodnem ostenju Bezimenega vrha, tri nove smeri v severni steni Grude.

Štiri nove smeri v severni steni Prutaša, štiri nove smeri v severni steni Sljemena (zahodni del), dve novi smeri v severni steni Bandjerne.

severozahodni steber Terzin Bogaza.

Gorska skupina Durmitorja je upoštevala vse vzpone, ki so bili doslej izvršeni, plezalno skoraj obdelana.

Alpinisti so si ogledali tudi zanimivo ledeno jamo — »Ledena pečina«. Vodstvu kot tehnični usposobljenosti in discipliniranosti vseh udeležencev je pripisati, da je bila odprava tako uspešna. Taborni vodja in tehnični svetovalec je bil naš znani gornik Čopov Joža, ki je doprinesel svoj delež k uspehu z zdravim humorjem in koristnimi alpinističnimi nasveti. Zdravnik odprave je bil dr. Andrej Zupantič.

Udeleženci so se po ogledu muzeja v Cetinju prek Budve po morju vrnili domov v železarski revir.

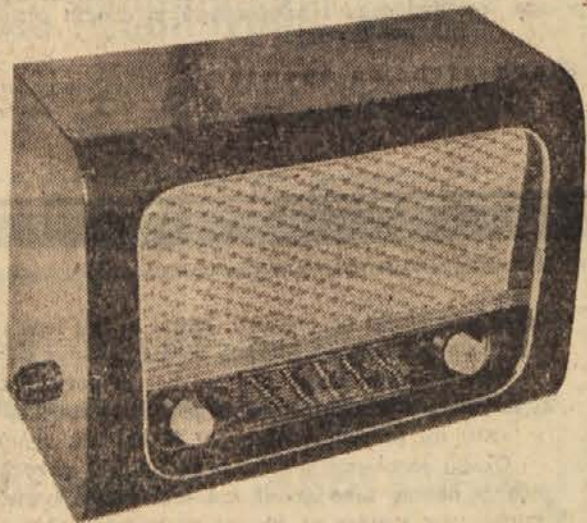


TELEKOMUNIKACIJE

INDUSTRIJSKO PODJETJE ZA ELEKTROZVEZE

LJUBLJANA-PRŽAN

Kupci radijskih sprejemnikov, znižali smo cene!



VESNA

od 37.000 din na

22.000 din

Pri sprejemniku »SAVICA« smo prav tako uspeli znižati proiz. te stroške in zato Vam nudimo priznani odlični koncertni sprejemnik »Savica« po znižani ceni

39.000 din

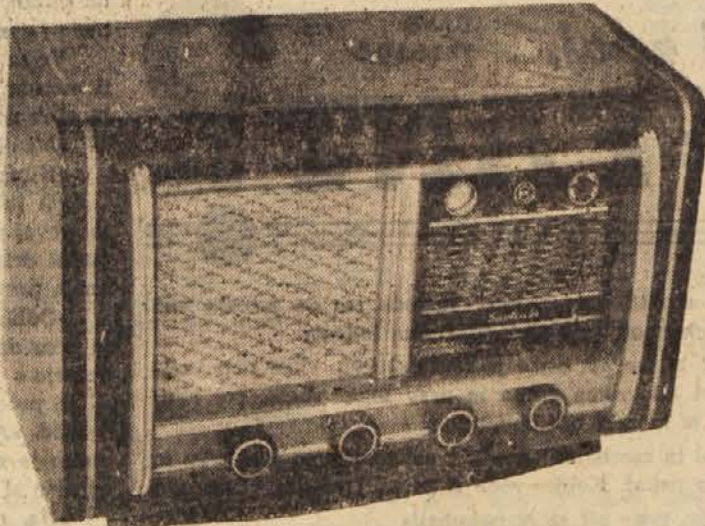
Sprejemnik »VESNA« je po do sedaj prodanih količinah dejansko postal pravi LJUDSKI SPREJEMNIK. Upoštevajoč to smo uredili veliko serijsko proizvodnjo »VESNA« sprejemnikov, kar nam je omogočilo znatno znižanje cene — Kvaliteten in moderen sprejemnik »VESNA« je na razpolago po vsakomur dostopni ceni

22.000 din

SAVICA

od 46.000 din na

39.000 din



Za vse naše radijske sprejemnike, kupljene po 1. juliju, dajemo 12-mesečno garancijo, za vse sestavne dele vključno elektronke. Lastna proizvodnja sestavnih delov nam omogoča, da imamo rezervne dele vedno na zalogi

Nove cene veljajo od 13. avgusta t. l., na kar opozarjamo tudi trgovinsko mrežo v vsej državi

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Premiera franc. barvnega filma

Pustolovščine
Seviljskega brivca

Predstavi ob 18 in 20.30. V glavni vlogi Luis Mariano in Lolita Sevilla. Ob 18 po enotni ceni 20 din naslednji film: »Večno prijateljstvo«. »Televizija« danes in »Leningradska podzemna železnica«. Prodaja vstopnic od 14 dalje.



KINO »SOČA«

Ameriški barvni film

OBZORJA
na zahodu

Predstavi ob 18 in 20. Danes zadnjič. Prodaja vstopnic od 14 dalje.



KINO »KOMUNA«: Francoski film: »Šopnice za služinčad«. Obzornik. Predstavi ob 18 in 20.30.

KINO »SLOGA«: Jugos. film: »Zaščevanje«. Tednik. Predstave ob 17, 19 in 21. Ob 10 matineja istega filma. V glavni vlogi Ljubiša Jovanović. Danes zadnjičkrat.

KINO »VIC«: Ital. film: »Figaro«. — Predstavi ob 18 in 20.30. — Prodaja vstopnic od 14 dalje, za matinejo v kinu »Sloga« pa od 9 dalje.

KINO »TRIGLAV«
Francoski filmŽENSKES
so nevarne

Tednik. V. glavni vlogi Eddie Constantine in Nadia Gray. Predstavi ob 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 14 dalje. Danes zadnjičkrat. — Jutri madž. barvni film: »Glavo kvišku«.



KINO »ŠIŠKA«

Ameriški barvni film

Meč in roža

V glavni vlogi Richard Todd, Glynnis Johns, James Robertson Justice. — Predstave ob 18, 19 in 20. — Prodaja vstopnic od 14 dalje.



UPRAVA PODJETJA

»RUNO« — tovarne usnja — TRŽIČ

razpisuje

mesto računovodje-kinje

Pogoji: Srednja ekonomska šola s 5-letno prakso ali nepopolna srednja šola z ustrezno 5-letno prakso v računovodstvu.

Plača po tarifnem pravilniku, ostalo po dogovoru.

Ponudbe z življenjepisom in opisom dosedanjega službovanja pošljite upravi tovarne.

Nastop službe takoj.

3086

Okrajni ljudski odbor Celje

razpisuje naslednja delovna mesta
V TAJNISTVU ZA DELO:referenta za vzgojo strokovnih kadrov
s srednješolsko izobrazbo in 3-letno prakso v upravni službireferenta za delovna razmerja
s srednješolsko izobrazbo in 3-letno prakso v upravni službireferenta za zaposlitev invalidov
z nižjo strokovno izobrazbo

referenta za analizo in statistiko delovne sile

s srednješolsko izobrazbo in večletno prakso pri delu v statistiki

referenta za analize pri odseku za plače
z ekonomsko fakulteto

Prošnje z življenjepisom pošljite na personalni oddelček Okrajnega ljudskega odbora do 25. avgusta 1956. — Plača po uredbi.

3084

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
TRBOVLJEKomisija za volitve in imenovanja
občinskega ljudskega odbora
Trbovlje

razpisuje

naslednja nezasedena mesta upravnih
organov, in sicer za

1. REFERENTA za komunalne zadeve in gradbeništvo
2. GRADBENEGA INŠPEKTORJA
3. TRŽNEGA INŠPEKTORJA
4. 4 PRIPRAVNIKE v upravni in finančni službi
5. STROJEPIŠKO

POGOJI:

Ad 1. gradbeni tehnik in ustrezna praksa,

Ad 2. višja strokovna izobrazba,

Ad 3. srednja strokovna izobrazba in ustrezna praksa,

Ad 4. absolventi srednjih šol — mlajši,

Ad 5. srednja administrativna šola ali ustrezna praksa.

Dopolnilna plača za mesta pod 1, 2 in 3 zagotovljena. Pismene ponudbe ali osebni dogovor pri tajniku Občinskega ljudskega odbora Trbovlje.

T 117

Naročajte, kupujte in širite
ljudsko revijo Prešernove družbe
»OBZORNIK«!

ŽELEZARNA RAVNE

Tovarna plemenitih jekel
RAVNE NA KOROSKEM

sprejme

več inženirjev
in tehnikovmetalurške, strojne in kemične
stroke za okrepitev tehničnega
kadra proizvodnjePonudbe na personalno upravo
Železarne

3082

METALURŠKA
INDUSTRIJSKA ŠOLA
PRI ŽELEZARNI RAVNE
RAVNE NA KOROSKEM

razpisuje

2 štipendijski mesti

za metalurško stroko
na Višji pedagoški šoli
na RekiVlogo z navedbo šole oz. prakse
do 10. septembra 1956 na
upravo MIŠ, Ravne na Koroskem

3083

POZIV

Po čl. 58 in 59 uredbe o spremembah in dopolnitvah
uredbe o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij
(Uradni list FLRJ št. 54-54), pozivamo vse delavce in uslužbence, ki so bili v letu 1955 s podjetjem v delovnem razmerju, da v roku treh mesecev uveljavijo svojo pravico do deleža pri delitvi dobička

Kdor se v tem roku ne bo prijavil, bo izgubil pravico do deleža pri delitvi.

PIRANSKE SOLINE, PORTOROZ

AVTOPODJETJE »PRIMORJE« PIRAN

TELEFON 13, PORTOROZ

PRODA

DVA OSEBNA AVTOMOBILA »FIAT 1100«

IN

OSEBNI AVTOMOBIL »MERCEDES 170 DS«

Z RADIOAPARATOM

AVTOMOBILI SO V POPOLNOMA DOBREM STANJU
CENA: PO OGLEDU IN DOGOVORU NA KRAJU SAMEM

3085

TOVARNA GRADBENIH STROJEV
»FAGRAM«-SMEDEREVOObveščamo poslovne prijatelje in vsa zainteresirana podjetja,
da smo znižali cene naših izdelkov, in sicer:

	Stare cene	Nove cene
1. MEŠALEC ZA BETON, 250 litrov, z dieselmotorjem	1.500.000 din	1.125.000 din
2. MEŠALEC ZA BETON, 250 litrov, z elektromotorjem	1.300.000 din	970.000 din
3. PREVOZNA DROBILNICA DV-400, z dieselmotorjem	3.474.000 din	2.400.000 din
4. PREVOZNA DROBILNICA DV-400, z elektromotorjem	2.316.000 din	1.800.000 din
5. ROTACIJSKO SITO, z dieselmotorjem	1.016.000 din	762.000 din
6. ROTACIJSKO SITO, z elektromotorjem	863.000 din	630.000 din
7. BRIZGALNI STROJ ZA BITUMEN, 1500 litrov	7.526.000 din	4.995.000 din
8. BRIZGALNI STROJ ZA BITUMEN, 500 litrov	842.000 din	500.000 din
9. MEŠALEC ZA ASFALT, 2 m ³	5.737.000 din	3.500.000 din
10. KOTEL ZA TOPLJENJE BITUMENA, 2 m ³	1.273.000 din	762.000 din
11. MEŠALEC ZA MALTO, z elektromotorjem	350.000 din	282.000 din
12. KONZOLNO DVIGALO (SAFO), 250 kg	180.000 din	160.000 din
13. GRADBENO DVIGALO, 800 kg	850.000 din	710.000 din
14. RAZPRŠILEC ZA HLADNO EMULZIJU	170.000 din	127.500 din
15. PREVOZNI KOMPRESOR TIPA »FAGRAM-700«, z dieselmotorjem, kapacitete 2,83 m ³ /min.	7.425.000 din	5.550.000 din
16. PREVOZNI KOMPRESOR TIPA »FAGRAM-702«, z dieselmotorjem, kapacitete 5,81 m ³ /min.	12.400.000 din	9.300.000 din
17. JEŽ ZA NABIJANJE CEST	271.000 din	240.000 din
18. GRABLJASTI TRANSPORTER, dolžine 40 m, kapacitete 60 t/h	2.400.000 din	1.800.000 din
19. RUDARSKA PODGRADA	—	41.560 din
20. KIP VAGONET, brez zavore, prostornine 0,75 m ³ , šir. tira 600 mm	90.000 din	90.000 din
21. KIP VAGONET, z zavoro, prostornine 0,75 m ³ , za tir 600 mm	100.000 din	100.000 din
22. KIP VAGONET, brez zavore, prostornine 0,75 m ³ , za tir 600 mm, z jeklenimi kolesnimi dvojicami	—	119.000 din
23. KIP VAGONET, z zavoro, prostornine 0,75 m ³ , za tir 600 mm, z jeklenimi kolesnimi dvojicami	—	129.000 din
24. JAMSKI VAGONET »TREPCA«, s kol. dvojicami »Guštanj«	—	161.500 din
25. JAMSKI VAGONET »RADUSA«, s kolesnimi dvojicami »Guštanj«	—	171.000 din
26. JAMSKI VAGONET, 500 litrov, s kol. dvojicami »Ravne« Ka-4	226.000 din	184.000 din
27. JAMSKI VAGONET, 750 litrov, s kol. dvojicami »Ravne« Ka-4	232.000 din	187.000 din
28. JAMSKI VAGONET, 1000 litrov, s kol. dvojicami »Ravne« Ka-4	240.000 din	194.000 din
29. PLATO VAGONET, s kolesnimi dvojicami »Fagram«	—	68.000 din
30. PLATO VAGONET, s kolesnimi dvojicami »Ravne«	—	97.000 din
31. KOLESNE DVOJICE »FAGRAM«	—	32.000 din

Nove cene veljajo od 1. avgusta 1956 naprej

Dobavni roki za izdelke pod številkami 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16 in 20 takoj iz zaloge, ostale izdelke pa po dogovoru. ● Za vse naše izdelke dajemo šestmesečno garancijo. ● Obveščamo vsa zainteresirana podjetja, da bomo sklepali pogodbe za leto 1957 od 1. septembra letos dalje. ● ZA VSA OSTALA POJASNILA SE OBRNITE NA TVORNICO

2982

»FAGRAM« — SMEDEREVO



INDIJSKI FILM SPREMINJA VZORE

Okoli
200 filmov
na leto.
Pri filmu
dela 90.000
ljudi

Lepe ljudi je imela Indija že od nekdaj posebno v časih, zato nastopajo tudi v filmih junaki, ki so pravzaprav indijskemu okusu prilagojeni holivudski lepotci

O indijski filmski ustvarjalnosti bi lahko rekli, da se v njej nekako pozna vpliv Hollywooda, vsaj glede tega, da so prav posebno v časih zvezdnice in zvezdniki. V glavnem je povprečen indijski film nekakšna trgovska kopija srednjega zabavnega filma iz ameriške tovarne sanj. Najraje obravnavajo Indijci zgodovinske zgodbe, bajke in pravljice - roparske storije in viteške povesti, le malo pozornosti pa posvečajo pri tem dramaturško premišljeni in prepričljivi obdelavi. V ospredju zanimanja množice indijskih gledalcev je lepota glavnih igralcev obeh spolov, razen tega pa glasba in ples.

Človek dobi vtis, da je scenarij samo nekaj okvir, ki vanj skušajo strpati čimveč pesmi in plesov. V vsakem filmu je vsaj osem popevk, katerih ritem se precej približuje južnoameriškim sambam in rumbam, melodije so preproste in čutne, orkester spremlja vse pesmi in filmsko zgodbo, sestavljen pa je iz vzhodnjaških in zahodnih glasbil, tako da ne manjka v njem niti havajske kitare ne saksofona. Ker so pesmi za množico gledalcev najbolj mikavne, pojo junakinje in junaki v vseh mogočih in nemogočih položajih. Razumljivo je, da je zgodba zaradi dolgih pevskih vložkov precej razvlečena.

Podobno je tudi s plesnimi prizori, ki ne smejo manjkati tako rekoč v nobenem filmu. Plesi so nekakšna mešanica starih indijskih plesnih oblik in figur ter zahodnega družabnega plesnega sloga, njihov glavni namen pa je, da dobljo zlasti plesalke dovolj priložnosti za razkazovanje svojega sexapela.

Producenti so že izdelali vrsto dokumentarnih filmov o indijski plesni umetnosti, pa tudi v nekaterih celovečernih filmih, n. pr. v »Kalpani«, kjer nastopa s svojo

fantazijo in improvizacijo sloviti plesalec Uday Sankar, je indijska plesna umetnost posrečeno prikazana.

V indijskem filmu prevladujejo melodrame. Vsaka stopnja dramskega zapleta je polna čustev, navzlic temu pa se indijski filmski proizvajalci nekako ne

Filmski DROBIŽ

Pred dnevi so začeli snemati s petimi kamerami v avstrijskih planinah film »Sveta dediščina«. To bo prvi nemški film v super-scopejski tehniki, zgodba pa bo obravnavala velik gozdni požar. Režira Richard Angst.

Neutrudni francoski komik Fernandel bo v filmu »Honoré iz Marseilla« nastopil tudi kot pevec. Tri poperke je zložil znan skladatelj Henri Betty. Doslej je bil Fernandel razen kot igralec znan francoskim prijateljem gramofonskih plošč samo kot izvrsten pripovedovalec Daudetovih povesti.

V severnem delu Münchena so pred kratkim odprli prvi kinematograf z imenom mlade nemške filmske igralke Romy Schneider. Na otvoritveni predstavi so pokazali njen film »Sissy«.

Bing Crosby, holivudski »pojoči milijonar«, je po svoje označil v ameriški javnosti tako priljubljene psihiatre: »Psihater je človek, ki ima dar, da pazljivo poslušajo svoje paciente vse do tlej, dokler ne začno govoriti pametno.«

Adolphe Menjou, ki je v filmskem svetu zaslovel zaradi elegancije in vpludnosti, si je baje že pripravil nagrobni spomenik, na katerem bo razen potrebnih podatkov zapisano tudi, tole: »Oprostite, prosim, da izjemoma ne vstanem!«

morejo ogreti za resničnost zgodbe iz sodobnega življenja. Le tu in tam izdelajo kak film, ki graja socialne odnose in obravnava preprosto življenjsko zgodbo. Taki filmi potem navadno tudi pridejo v zahodne dežele. Film »Dva orala zemlje« je poln čustev, vendar je režiser s presenetljivo umetniško svežino naletel vprašanje industrializacije dežele.

Na splošno se kažejo težnje, da bi napravili indijski film zares indijski. Najnovejše filme so začeli snemati v pokrajini — poprej so jih snemali izključno v ateljejih — junakinje in junaki pa se vsaj ponekod približujejo miselnosti sodobnega človeka. Tako indijski film postopoma sprejema in po svoje posreduje italijanski



Prekipevačja čustva so značilnost indijskega filma. Materinska ljubezen, spoštovanje in zvestoba, vsako čustvo naj bi pripravilo gledalce do solz

»ZUNAJ PREZI SMRT«

Nič kaj novega niso povedali ameriški producenti s svojim filmom pod gornjim naslovom. V njem je mnogo streljanja, zgodba pa baje temelji na zgodovinski osnovi. Pariški kritiki pravijo, da je mladina navdušena nad novim filmskim trakom z Divjege zahoda, odrasli pa si lahko med predstavo privoščijo dve uri prijetnega počitka ob užitni glasbi.

»DEKLE Z REKE«

Italijani hudomušno označujejo ta film s Sophi Loren v glavni vlogi kot anatomijo »atom-ske« filmske igralke, ki nastopa v zapleteni zgodbi o dekletu kot središču vsega dogajanja. Vsi se sučejo okoli nje, nazadnje pa jo pridobi zase motociklist in tihotapec Gino. Ko deklo postane mati, jo fant zapusti, kmalu zatem pa ga odpustijo iz službe. V prepiru hoče deklo utopiti, a se pokesa ob pogledu na otroka, ki je utonil v reki.

neorealizem, le s to razliko, da trajajo taki indijski filmi štiri do pet ur, kar je za naše pojme preveč. Ljudje, ki poznajo indijsko filmsko ustvarjalnost, pravijo, da se bo v kratkem razvila v indijskih ateljejih močna proizvodnja dokumentarnih filmov, ki bodo posredovali bogato kulturno izročilo dežele, indijsko staro umetnost in tudi sodobno življenje.

DANNY KAYE v »najtežji« vlogi

Sloviti ameriški filmski komik Danny Kaye — bralci se bodo še spomnili, da je pred nekaj tedni s svojim obiskom razveselil tudi otroke v nekaterih naših mestih — igra v svojem najnovejšem filmu vlogi, ki mu je — kot pravijo — tako rekoč prirasla k telesu. Nastopa namreč kot dvorni norec. Da so izbrali za to vlogo prav njega — morda so jo celo napisali zanj — ni nič čudnega, saj velja za ameriški komik že lep čas za najboljšega dvornega norca vsega sveta, tudi ne glede na to, da je kot najljubši komik angleške princeze, ki že nekaj let dviga s svojo ljubeznijo v tradicijam vdani angleški javnosti precej prahu, torej tudi nekako zakonit dvorni norec.

Izjavo, ki jo je dal na tiskovni konferenci po nekaj dneh snemanja najnovejšega filma, čes da je ta njegova vloga ne samo najlepša, marveč tudi najtežja, je treba pojmovati dobesedno, saj so mu morali štiri najst dni zapovrstjo štirje pomočniki vsako jutro pomagati v osemdeset kilogramov težko viteško opremo z oklepom, čelado in z vsemi srednjeveškimi pritlikinami.

Snemali so vsak dan po osem ur, ves čas pa je bil Danny glavni junak. V ateljejih je bila huda vročina, ki jo je »vitez«



Danny Kaye pri »Jutranji toaleti«, ki je trajala štiri najst dni

še bolj občutil, saj se je moral več dni zapovrstjo dvobojevati s prav tako viteško našemljenim sovražnikom. Ko je nekoč med snemanjem dvoboja v odmoru snel čelado, si je najprej obrisal znoj, nato pa je globoko zajel sapo in dejal: »Pravzaprav si mora človek včasih zares močno prizadevati, če naj pri gledalcih deluje smešno...«

Gary Cooper o sebi

»Leta 1925 sem srečal v Hollywoodu prijatelje iz otroških let v kaj čudni obleki in v klobukih s širokimi kraji, skratka tako so bili opravljeni, kot je filmsko običajstvo zdaj vajeno gledati kavboje in bele borce z rdečekožci. Povedali so mi, da nastopajo v nekem filmu kot »extra«. Kot je znano, označujejo v prestolnici ameriškega filma »extra« vse tiste priložnostne filmske igralce, ki zmorejo to ali ona posebnost in jih po potrebi pokličejo v ateljeje. Ti moji prijatelji so nastopali v bojih z indijskimi vojščaki kot ljudje, ki so znali na ukaz slikovito padati s konj.

Ko mi je bilo nekaj let, smo se naselili v Združenih državah, kmalu potem pa smo se otroci z materjo vrnili v Anglijo, kjer sem hodil v šolo. Po ponovni vrnitvi v Združene države k očetu nisem

»Dolga roka«
je nova angleška kriminalka, ki v njej nastopa John Stratton (desno) kot detektiv Jack Hawkins pa kot superintendent. Film, ki ga je režiral Michael Balcon, je dobil na nedavnem berlinskem festivalu Srebrnega medveda. Scotland Yard je na sledi vlomilcu, ki je mimogrede tudi zagrešil roparski umor. Slika kaže superintendenta in detektiva, ki sta našla na hladilniku zapuščeno avtomobila košček obleke vlomilčeve žrtve



vedel, kaj naj bi počel. Oče mi je kot odgovnetnik svetoval, naj se posvetim pravu, mene pa je mladostna objestnost vlekla k filmu. Pograbil sem priložnost in prošil prijatelje, naj me vzamejo s seboj. Jahati sem znal, ker sem prebil nekaj let na očetovi fermi. Režiser me je sprejel, ker sem znal tudi zadenski skočiti na konja in pasti z njega tako slikovito, da so celo padcev s konja vajeni ljudje govorili o mojih polomljenih kosteh.

Zgodilo se mi sicer razen majhnih prask ni nič, vendar sem slutil, da se vse skupaj ne bo dobro končalo, zato sem sklenil: če sem že pri filmu, bom poskušal postati igralec. Da bi ne bil samo »extra«, sem si kupil kamero, jo postavil na domačem travniku, pripeljal konja in snemal samega sebe.

Film sem ponudil Haroldu Goodwinu, ki mi je dejal, potem ko sem na njegovo ponudbo 65 dolarjev tedensko samo popohtil slino: »Če se boste znali tako slikovito zmrzovati, kadarkoli nam bo to potrebno, vam bom kmalu zvišal plačo.«

Pravo vlogo sem dobil, ko so med snemanjem nekega filma zaman čakali na glavnega igralca, ki sem ga zamenjal v nevarnih prizorih. V tistem filmu sem se iz »extra« spremenil v glavnega igralca, zaslužil sem pa še vedno po 65 dolarjev tedensko. — No, pri sklepanju pogodbe za »Arizonsko mejo«, svoj prvi resnični film, sem bil že malce zahtevnejši.

DISNEY JE VLOZIL TOŽBO

Ustvarjalec mnogih odličnih risanih filmov in duhovni oče »Micki miške«, ki je pred dvema letoma praznovala 25-letnico rojstva, je vložil tožbo, v kateri zahteva težke milijone odškodnine. Vzrok? Ameriški narodni junak David Crockett, ki je živel od leta 1786 do 1836. Ta mož je utrdil meje Združenih držav in je umrl kot član Kongresa.

David Crockett je napravil Walt Disney za glavnega junaka enega svojih najnovejših risanih filmov. Na njegovih risbah je imel ta junak klobuk iz zajčje dlake, odtelej pa nosijo podobne otrok po vsem svetu podobne klobučke in obleke, ki jih izdelujejo različna tekstilna podjetja. Walt Disney vztraja pri tem, da je on »odkril« za tekstilno industrijo tega junaka, oziroma njegovo nošo, zato hoče s patentom zavarovati obleko in klobuk, ki mu ga je sam dal na filmskem platnu, hkrati pa zahteva od prireditelj podjetij milijonsko odškodnino.

JURCEK RISE

Pobegli vlomilec

Na pragu v življenje

Tak je naslov novega češkoslovaškega psihološkega filma, ki obravnava vprašanja sodobne mladine. Režiser Václav Gajer bo predstavil v tem filmu študenta medicine, ki ga niso niti doma ne v šoli primerno pripravili na življenje. Fant pride v slabo družbo, iz katere se reši šele v trenutku, ko malone je postane zločinec. Iz zagate mu pomaga deklet, sestra enega izmed njegovih slabih prijateljev. V glavni moški vlogi nastopa Edvard Cupák (slika)

»GRAD V SENC«

To je mračna tibetanska zgodba iz osemnajstega stoletja. V njej nastopajo neplemeniti plemeniti, posten fant in velik, lepo obrusen biser. V velikem lopovu — igra ga Stewart Granger — se zbudi tik pred nasilno smrtjo njegov boljši jaz. Baje igrajo kot pred tridesetimi leti, kar je v čudnem neskladju s širokim platnom in z lepimi barvami. Film je režiral Fritz Lang, ki ni mogel napraviti iz scenarija kaj več kot pustolovsko dogodivščino, pravijo nemški kritiki.

Barabič ju seveda ni čakal. Planil je iz svojega skrivališča in jo ucvrl, da se je kar kadilo za njim.

»Stoj! Je vpil miličnik. »Stoj — streljam!«

V dokaz da se ne šali, je dvakrat ustrelil v zrak. Barabič se je ustavil in dvignil roke. Miličnik ga je zgrabil za ovratnik:

»Barabič, aretiran si!»

»Dajte ga!« je vpila ženska, ki je prihitela za njim. »Zakaj si vdrl v kuhinjo?«

»Saj nisem vdrl,« je zagodel Barabič. »Bila je odprta. Zakaj pa ne zaklenete?«



»Kam si dal blago?«
»Kakšno blago? Niti videl ga nisem!« je trdil Barabič. »V vašo kuhinjo sem šel samo vodo pit.«
»Laž!« je rekla ženska. »Poglejte: za hlače ga je stlačile!«